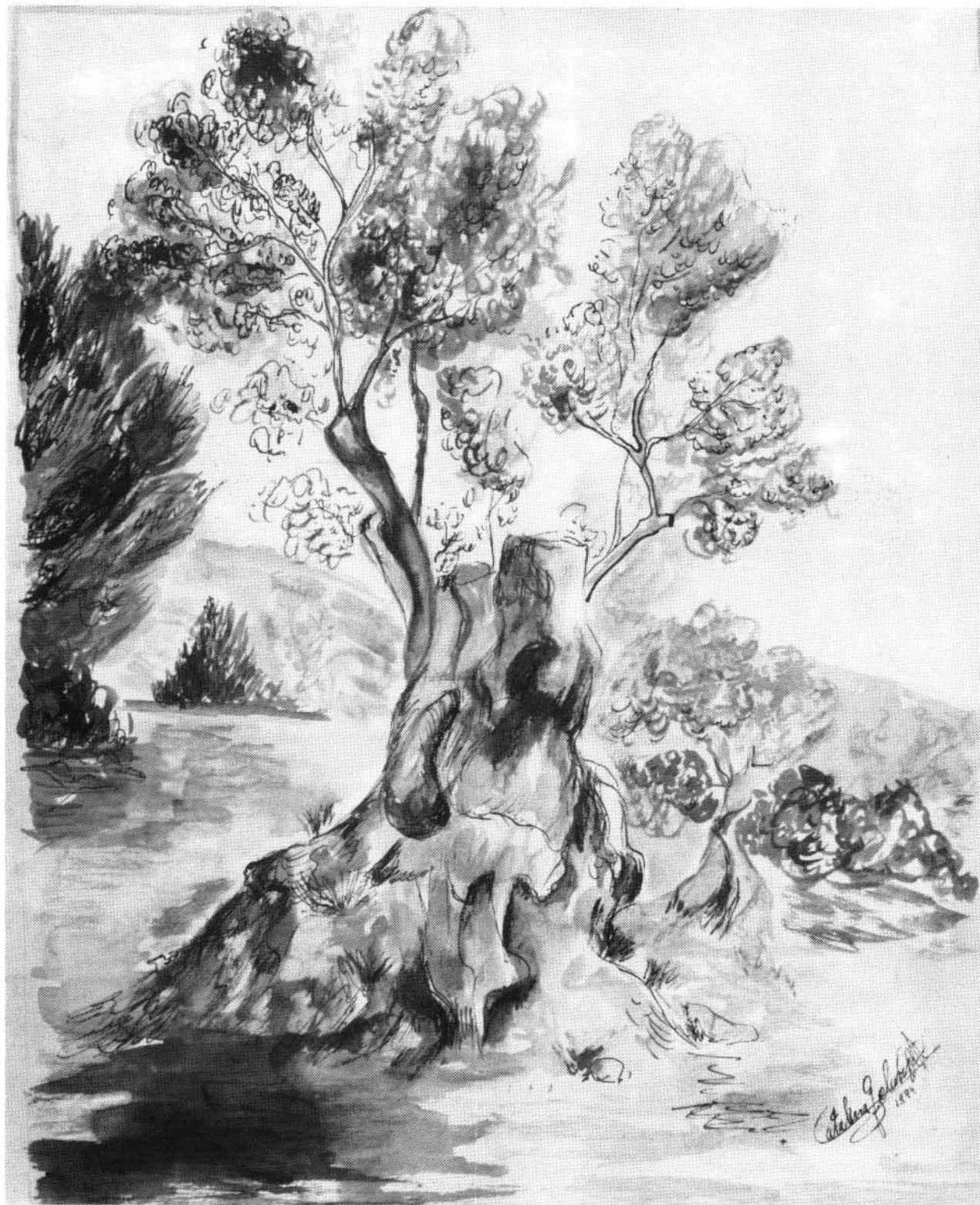

mOntaurà

Nº 26 Primavera - 94

REVISTA DE MANCOR DE LA VALL

OLIVERA DE BINIARROI, dibuix de l'artista local Catalina Gelabert

Sumari

- Pàg.3** Tirant amb fona. La España inexistente.
Pàg.4 Crònica
Pàg.7 Per camins i torrenteres. Nou llibre de Bernat Cifre
Pàg.8 Ajuntament de Mancor. Plenaris
Pàg.9 Ara ha fet vint anys
Pàg.10 De ca nostra...
Pàg.12 Associació d'amics de la tercera edat
Pàg.14 Prevenció d'incendis
Pàg.15 Toponímia documentada
Pàg.16 Els llinatges dels mancorins
Pàg.17 Església local
Pàg.18 Entrevista a Bernat Gual Fiol «Gros»
Pàg.21 L'escola
Pàg.22 Ses gloses d'en Tomeu Sinever
Pàg.23 L'esplai
Pàg.25 VII Gran torneig de Truc de les Balears
Pàg.26 Un arxiduc a Mallorca
Pàg.28 L'escolania de LLuc i el seu Taranna
Pàg.30 Competències educatives
Pàg.31 El futbol
Pàg.34 Racó de cuina
Pàg.36 Imatges d'ahir

montaurà

Revista de Mancor de la Vall

Redacció: *Grup de Mancorins*

Maquetació: *En Joan & Co.*

Col·laboradors: **Tots els qui vulguin**

EDICIÓ: COLLECTIU MONTAURA
Plaça Ajuntament, 1
07312 MANCOR DE LA VALL
Te.: 501776 FAX: 881194

Dipòsit Legal: **PM 3-1988**

Imprimeix: **T**TIRRENA, S.A. TEL. 55 52 12

Les responsabilitats dels articles recauran només damunt de llurs autors.

La llengua,
feina
de tots

Una col.laboració vital

FUNDACIÓ
BALCAN TRANSPLANT

**FES-TE
DONANT
D'ÒRGANS**

40 45 79

TEMPERATURES Y PLUGES A MANCOR DE LA VALL

TEMPERATURES ANY 1.994							PLUGES	
MES	MITJA MINIMA	MITJA MAXIMA	MINIMA MES DIA o C.		MAXIMA MES DIA o C.		ANY 1.994	MITJA DEL ANYS 1.986/1.993
Gener . .	6'9	13'3	23	3	28	17	Gener . . 68 litres	110 litres
Febrer. .	7'0	14'4	5	3	27	19	Febrer. . 46 "	75 "
Març. . .	9'5	18'7	2	7	25	24	Març. . . 11 "	43 "
Abril . .							Abril . .	86 "
Maig. . .							Maig. . .	61 "
Juny. . .							Juny. . .	27 "
Juliol. .							Juliol. .	12 "
Agost . .							Agost . .	14 "
Setembre.							Setembre.	83 "
Octubre .							Octubre .	101 "
Novembre.							Novembre.	106 "
Desembre.							Desembre.	84 "
							802 litres	

Tirant amb fona

Pere Bonnín

Escritor

La España inexistente

Los únicos españoles de mente y de corazón que me encontré por esos mundos eran aquellos que habían sido expulsados de España por motivos religiosos o políticos: sefarditas y rojos. En cambio, aquellos que tuvieron que emigrar porque se les negaba el pan y la dignidad fundaban y se reunían en el hogar que recordaba a su tierra, a su «nación»: el hogar canario, la casa de Andalucía, el hogar gallego, el *casal català*...

¿La casa de España? Esto era el tinglado oficial adonde iban los prebostes y los funcionarios, los estudiantes y algunos ejecutivos de empresas españolas. El taxista, el camarero, la criada, el tendero o el obrero de fábrica no se identificaban con la casa de España. Si una vez al año, para celebrar el Día de la Hispanidad, lo invitaban, se sentía enormemente incómodo cuando el señor embajador, marqués de tal o cual, le ofrecía la inevitable tortilla de patatas. ¡Eran —son— dos mundos tan distantes! De un lado, el mundo oficial, que vive con la entelequia de la España «una, grande y libre»; de otro lado, el mundo real de esa España varia, mezquina y sometida a la oligarquía de siempre.

Con muchos recelos, la Constitución de 1978 pretendió dar carácter oficial a la realidad plurinacional de España creando el Estado de las autonomías. Cada vez que las esferas oficiales del Estado acceden a conceder la democracia, a dejar que el pueblo se exprese tal cual es, se ven forzadas a reconocer que España no es una sola nación, sino varias, aunque no se atrevan a ponerlo por escrito en la Constitución. ¿Por qué?

Pues porque el nacionalismo español es algo impuesto artificialmente a sangre y fuego por un borbón francés que, igual que uniformaba a los hombres para formar un ejército, quiso uniformar a los pueblos para mantenerse en el poder. Implantó en todo el territorio español las

leyes y la lengua de Castilla, sustituyó los cargos electos de la corona de Aragón por administradores castellanos nombrados a dedo. Gallegos, vascos, aragoneses, catalanes, todos los pueblos de España quedaron sometidos a ese artificioso nacionalismo español que imponía Felipe V, alegando «el justo derecho de conquista que de ellos han hecho últimamente mi armas» y el uso de «uno de los principales atributos de la soberanía». Por lo tanto, queda muy claro que la soberanía del nacionalismo español no nace del pueblo, sino de un rey belicoso que requiere la ayuda de tropas extranjeras (francesas) para imponerse.

Esa España uniforme, lejos de forjar imperios, perdió cuantas colonias tenía por la mezquindad de no permitir a cada cual ser lo que es. Otro que tuvo esa mentalidad uniformadora y hubo de echar mano de tropas extranjeras (moros, italianas, alemanas) para imponerla fue el «invicto Caudillo». Para él y sus españoles, lo artificioso no era el nacionalismo español, sino ser canario, ser andaluz, ser gallego, ser catalán. Sin embargo, cuando se les pregunta a los nacionalistas españoles qué diantre es España, responden con trascendente solemnidad: «Una unidad de destino en lo universal». ¡Toma ya! ¿Y esto qué es? ¿Un Sputnik o un Apolo? Pues bien, para Franco y muchos franquistas agazapados que aún subsisten, esa entelequia era más importante que la realidad que tenían ante sus ojos. En declaraciones al enviado especial del periódico brasileño «Jornal do Brasil», advierte Franco en enero de 1938: «El carácter de cada región será respetado, pero sin perjuicio para la unidad nacional, que la queremos absoluta, con una sola lengua, el castellano, y una sola personalidad, la española». El BOE del 26 de mayo de 1937 había publicado ya el correspondiente decreto uniformador.

Todos los pueblos de España perdieron algo con esa unidad absoluta, incluso los castellanos. Los andaluces se transformaron en el tópico folclórico del Estado franquista, dejando de ser

aquella nación profunda, misteriosa e indómita que inspiró a poetas como García Lorca o a músicos como Manuel de Falla. Los vascos y catalanes se convirtieron en los malos de la película. Los valencianos, en los falleros. Los gallegos, en los pobriños o los listos, según. En fin, en aras del nacionalismo español se frivolaron las raíces y la realidad natural de los pueblos de España. La España oficial, con su lenguaje ampuloso, maniqueo, hueco y ofensivo, se situaba a años luz de la España real. ¿No es lógico, pues, que esta España real, cuando en el extranjero puede zafarse del yugo nacionalista y puede arrancarse las saetas que hieren su dignidad, vuelva a ser lo que siempre fue: Andalucía, Cataluña, Canarias, Euskadi, Galicia?

La grave responsabilidad de este conato de democracia que tenemos estriba precisamente en dar carta oficial a esa España real que sigue marginada en aras de los intereses oligárquicos. Cuando el diario «ABC» inicia una campaña contra la normalización lingüística de Cataluña o el PP y el PSOE rebajan al mínimo el uso de las lenguas no castellanas en el Senado, están sirviendo a los intereses de esa oligarquía, que prefiere la España uniforme a la España varia, porque esta última supone una pérdida de prerrogativas y de capacidad de mango. Existe todavía un largo trecho para llegar a la plena democracia. Las listas cerradas, la criba de los partidos políticos en la selección de candidatos, la marginación de los órganos centrales del Estado que sufren las lenguas no castellanas, la inexistente autonomía financiera en las comunidades autónomas, todo ello indica la distancia enorme que separa la España oficial uniforme de la España real plurilingüe y plurinacional. Sólo reconociendo íntegramente la personalidad de cada pueblo se puede conseguir la unidad, basada no en las armas, sino en la voluntad popular.

CRÒNICA

Gener

A la vigília de la diada dels Reis Mags, arribaren Ses Majestats ben carregats de joguines que repartiren amb generositat als nins mancorins. Enguany ni els més recalci-trants anti-monàrquics els podia discutir la seva legitimitat democràtica.

El dia 8 es conclougué el cicle nadalenc de festes amb la ja tradicional pujada a peu a Santa Llúcia. Després d'un matí plujós, el capvespre fou d'una temperatura molt agradable, essent més de dos-cents quaranta els

que berenaren amb el tan típic com mallorquí menú de xocolata amb ensaïmades amb que l'Ajuntament obsequiava els assistents.

El dia 10 nasqué Andreua, filla de Margalida Mir Morro i de Jaume Morro Pastor. Enhorabona.

El dia 16, vigília de Sant Antoni, per ser diumenge, reuní molta gent vora el fogueró. Després de sopar de viandes torrades anaren a Can Bernat on el Duo Aria, interpretant les més populars melodies ballables, aconseguí animar la vetlada.

En canvi la diada del sant, el fred i la pluja, aquesta a moments intensa, deslluïren la festa però no aconseguiren suspendre-la i així es féu la baixada del corb i les beneïdes.

El jurat que havia de concedir els premis tingué moltes dificultats per valorar els mèrits dels participants. Així i tot considerà dignes de ser premiats els següents participants:

- Millor animal de raça autòctona: El ca de bestiar portat per Josep Coll.
- Animal més exemplar: el cavall portat per

Jordi Gost.

- Primer premi carrosses: Santa Llúcia, Casa de tots.
- Segon premi carrosses: Desè aniversari del Club d'Esplai.
- Tercer premi carrosses: Ex-quo Carrossa de Joan Mir i Carrossa amb Poni de Bernat Suau.
- Quart premi carrosses: Galletes Quely

El dia 18 començaren les obres de millora de la infraestructura hidràulica de diversos carrers a càrrec de l'empresa "RAMON PONS E HIJOS S.L." de Lloseta. El pressupost és de 5.566.000 ptes. finançades a càrrec del Pla d'Obres i Serveis del Consell Insular. Aquestes obres han consistit amb la renovació de la xarxa d'aigües potables als carrers de Santa Llúcia, Nou i Bisbe Nadal i part del carrer Metge Mateu. També s'han desviat les aigües pluvials del camí de Biniatzen fins a la síquia de la font. Finalment s'ha reposat el pis asfàltic dels carrers afectats. Per alguns problemes de darrera hora, les obres no han finalitzat fins a finals de Març.

El dia 27 la vaga general decretada a tot l'estat, en l'aspecte laboral, no es notà

gaire dins Mancor. Però els caçadors la feren a la japonesa, es a dir, amb més activitat. En tota la diada no es deixaren de sentir els trons de les escopetes que estaven a l'aguait del primer tord que passàs.

Febrer

Els darrers dies de Carnaval aquest any el calendari ha fet que fossin primerencs. Rompé el foc l'Associació d'Amics de la Tercera Edat, que el Dijous Llarder, després de l'Assemblea general, soparen amb el menú típic i tradicional de la jornada: fava parada i coca amb tallades. Després ballaren disfressats fins que aguantaren amb la música del Grup MEL I SUCRE.

El dissabte dia 12 hi hagué ball a Can Bernat amb concurs de disfresses.

Els premiats foren:

- Millor comparsa: Les Ratetes
- Disfressa més original: Tolo Mora
- Millor disfressa individual : Llorenç Martorell

Animà la vetlada el grup "City Quartet", un conjunt molt apropiat per animar un ball de saló.

El diumenge dia 13 es celebrà la Rueta Infantil on els més menuts recorregueren diversos carrers del poble acompanyats de la Banda de Cornetes i Tambors de Búger i la col·laboració dels entusiàstics monitors del CLUB D'ESPLAI S'ESTEL.

El dia 14, l'acte més veterà dels Darrers Dies mancorins, el BALL DELS CASATS, animat per l'orquestra "LOS SUPER BOMBIS" cloqué el Carnestoltes d'enguany.

El dia 14, al casal de Cultura, s'inicià un curset de cuina que donà Joan Abrines, professor de l'Institut de Formació Professional Juníper Serra i regent del Restaurant Can Carrossa de Lloseta. Foren 36 els inscrits i l'organitzà l'Ajuntament amb la col·laboració de la Caixa de Balears SA NOSTRA.

Març

Com a contribució a l'Any Internacional de la Família, la Parròquia de Mancor organitzà dues projeccions de pel·lícules, seguides d'un col·loqui dirigit per membres de la Delegació Diocesana de la Família. El dia 4 es projectà "Kramer contra Kramer" i el dia 11 "Rebelde sin causa". Ambdós actes es celebraren al saló del Casal de Cultura.

El dia 10 començaren les obres per construir dotze xalets adossats a la finca d'Es Predegueret, entre el Passeig d'Es Pont i el Carrer Salvador Beltran, a càrrec de l'IBAVI.

El dia 15, un grup de 24 alemanys, alumnes de diverses universitats germàniques i estudiants de català, dirigits pel professor Johannes Kabatek de la Universitat Paderborn, visitaren Mancor, recorrent l'església, la biblioteca municipal, la tafona de Son Morro i les cases de Massanella. Foren rebuts en el saló d'actes de l'Ajuntament pel Tinent de Batle Sr. Jaume Gual Mora, on se'ls regalà un petit obsequi de la corporació.

El dia 17, en el Casal de Cultura, Mn. Bartomeu Català, director del Projecte Home, pronuncià una conferència, baix el títol de "EDUCACIÓ EN ELS VALORS: PREVENCIÓ DE LA DROGOADDICCIÓ" un tema certament de molta actualitat. L'organitzà l'Ajuntament amb la col·laboració de la Caixa de Balears Sa Nostra.

El dia 19 l'Associació d'Amics de la Tercera Edat organitzà una excursió a Manacor, visitant el Parc d'Animals. Berenaren a Sa Canova i dinaren en el Restaurant "Es Melons".

El dia 19, a Binissalem, on residia des de feia molts d'anys, morí a l'edat de 82 anys Jaume Fontanet Martorell. Acompanyam en el sentiment a la seva esposa Isa-

bel i als seus fills Jordi i Joan.

El dia 26 en el Casal de Cultura, la companyia de teatre MIRAMAR interpretà el muntatge escènic "La seu plena d'Ous".

El dia 30 reobrí les portes el Bar Pantagona, en el barri del Colomer. N'es regidor Joan Planas Cerdó al qual desitjam sort i prosperitat.

Aquest any la Setmana Santa ha estat partida entre el primer i segon trimestre. Començà amb un temps més que primaveral, quasi estiuenc que anà canviant cap el dissabte i diumenge de Pasqua. Així i tot no es suspengué cap acte litúrgic dels que es celebren a l'exterior. Es celebrà amb la forma tradicional, destacant per l'assistència de feels la benedicció de rams al jardí del Casal de Cultura, l'endavallament des de Son Tomeu i la processó de l'encontrada el dia de Pasqua.

Gabriel Fiol Mateu

PER CAMINS I TORRENTERES

Nou llibre de Bernat Cifre

L'amic Bernat Cifre, de Can Garrit de Pollença, és professor de llatí a l'Institut Ramon Llull de Ciutat. Dirigeix coral, dóna conferències, pronúncia pregons festius i col·labora (ara no tant) a la premsa ciutadana i forana. A les portes dels seixanta anys té publicats quatre llibres de prosa poètica -majorment interpretació lírica del paisatge mallorquí- i dos llibres de versos. D'aquests, el darrer que acaba de presentar, "Per camins i torrenteres", és el recull de quaranta-cinc poemes de temes i metres varis. Destaca el titulat "Pollença", un himne o oda que, en vuitanta entonats alexandrins, desgrana una lletania geogràfico-toponímica del terme, amb profusió d'imatges. Dels dotze sonets triaríem els dos dedicats a la mort de la seva mare, a qui va dedicat el llibre, car ella havia estat sempre lectora i jutgessa silenciosa del

fill.

Tant pel que diuen el prologuista, Antoni Amorós Borràs, ex-professor de Lletres, i després el propi autor, en forma d' "Advertiments", com pel que es dedueix de la simple lectura d'aquestes pàgines, veim que es tracta de versos transparents i sonors, amb gran treball de rima i ritme, com si volgués perllongar -a partir d'enfocaments personals- els dictats o principis de la prestigiosa escola mallorquina, que partint de Costa i Alcover, la podem fer arribar a Gayà, al P. Colom i a Dolç (en la seva primera època).

Hem parlat amb l'autor, i el trobam il·lusionat, ple de fe en la poesia i en el seu poder formatiu. Per la nostra part creim sincerament en la sensibilitat i lirisme de Bernat Cifre, i donam per vàlida l'aportació poètica del pollencí. Enhorabona!

Carles Costa.

Ajuntament de Mancor

PLENARIS

SESSIÓ ORDINÀRIA DE DIA 28 DE GENER

Després de la lectura de les disposicions oficials rebudes, es donà compte del decret de l'alcaldia fixant els serveis mínims el dia de la vaga general del dia 27 de gener.

Es concediren llicències per a una connexió a la xarxa d'aigües potables i dues per a obres particulars.

Es prorrogà per dotze mesos el contracte de treball a temps parcial a Catalina Vallori Martí per la neteja de diversos edificis municipals.

Finalment s'acordà sol·licitar del Consell Insular de Mallorca una moratòria en la construcció de la incineradora de Son Reus.

SESSIÓ ORDINÀRIA DE DIA 25 DE FEBRER

De les disposicions i correspondència oficials rebudes, tenia incidència directa amb Mancor la de la Conselleria de Governació del Govern Balear declarant la impossibilitat d'atendre la sol·licitud de subvenció per millorar el repetidor de televisió.

Es donaren compte de les següents resolucions de l'alcaldia: Aprovació de l'Expedient de Generació de Crèdit 9/93 subvenció del programa Leader; Autoritzar una acampada social del Club Balear de Camping i autoritzar la instal·lació de màquines recreatives en el Bar del Casal de Cultura.

Es concediren llicències, una

per connexió a la xarxa d'aigües potables i tres per obres particulars.

S'aprovà la certificació núm 1 del projecte "Instal·lació d'infraestructura hidràulica a carrers" per un import de 4.452.800 ptes.

S'aprovà la rectificació anual del padró municipal d'habitants, quedant a 1 de gener de 1994 amb aquestes dades:

Homes: 420 Dones: 460
Total habitants de dret: 880

S'aprovà l'oferta d'ocupació pública d'una plaça per temps indefinit per a un peó de serveis varis, així com els requisits que tindran que complir els aspirants a la plaça, i la composició del tribunal qualificador que l'adjudicarà.

S'aprovà prorrogar pel termini de dotze mesos el contracte laboral de foment d'ocupació de l'auxiliar administrativa Magdalena Grau Reynés.

SESSIÓ ORDINÀRIA DE DIA 25 DE MARÇ

De la correspondència i disposicions rebudes, tenen interès específic per Mancor la concessió d'ajuda tècnica per a la redacció del projecte de "Vestuari i camp de futbol" pel Consell Insular de Mallorca i l'anàlisi de la sol·licitud de subvenció per a obres d'ampliació de les dependències de la Tercera Edat per la Conselleria de Sanitat i Seguretat Social.

Es concediren tres llicències de connexió a la xarxa d'aigües potables i sis d'obres a particu-

lars, Telefònica i a l'Institut Balear de la Vivenda.

Es prorrogà per sis mesos el contracte temporal del peó Joan Vicens Pons.

S'aprovà el conveni subscrit amb la Parròquia de Sant Joan Baptista de Mancor sobre l'ús de l'edifici, propietat de l'església, situat en el carrer Metge Josep Mateu, 4. Les principals clàusules del conveni fan referència a que el termini de la cessió a l'Ajuntament és per espai de trenta-cinc anys, a l'acabament del qual ambdues

parts signaran un nou contracte, l'Ajuntament disposarà de la planta baixa i el segon pis i la Parròquia la primera planta.

S'aprovà informar favorablement la proposta conjunta dels metges dels municipis de Lloseta, Mancor de la Vall i Selva per iniciar els dies feiners l'atenció a les urgències a partir de les 15 hores fent torns de guardies al Servei d'Urgències d'Inca.

A proposta de la regidora Maria del Carme Valdivielso s'aprovà l'adhesió a la campanya contra l'acossament sexual en els llocs de treball.

ARA HA FET VINT ANYS

De les coses que passaren a Mancor durant el primer trimestre de 1974 recordam:

Que dia 5 nasqué Antoni J. Frontera Ripoll, el dia 11 Pere Josep Martorell Martorell i el dia 25 Guillem Gual Grau tots en el mes de gener.

Que es casaren el dia 5 de gener Joan Vicens Pons de Binissalem amb Francesca Mairata Martorell de Mancor. El dia 3 de març Miquel Martorell Amengual, de Mancor, amb Maria Rodriguez Carrasco de Palma, i el 10 de març, Mateu Sastre de Selva amb Catalina Reynés Socias de Mancor.

Que els morts foren Antònia Amer Alorda a l'avançada edat de 98 anys, el dia 21 de gener. Maria Sampol Coll de 87 anys, el dia 3 de febrer i el 30 de març, Pere Sampol Pou de 78 anys.

Que el dia 8 de gener s'acomiadà el secretari de l'Ajuntament D. Rafael Creus Vives, qui passà a exercir idèntic càrrec a Porreres. Fou substituït per D. Miquel Mulet Amengual qui es possessionà del càrrec l'11 de març, que el tenia acumulat amb el de Lloseta.

Que el dia 3 de febrer prengueren possessió dels seus càrrecs els que serien darrers regidors elegits pel sistema del "Tercios" inventats pel franquisme. Pel "tercio" familiar s'elegí Macià Colom Amengual. Pel sindical Onofre Alba Reynés i pel corporatiu Jaume Estrany Canudas. Substituïen Bernat Coll Coll, Pere Amer Alorda i Gabriel Fiol Mateu

respectivament.

Que la festivitat de Sant Antoni es celebrà amb notable brillantor. Aquí us oferim la carrossa que presentaren els components d'un grup musical infantil que s'auto-titulava els "MINI.TWISTS", que si bé no s'emportaren el primer premi, foren premiats amb un de consolació.

(De diverses fonts)

DE CA NOSTRA...

LLENGUA.

Accent diacrític (2)

En el passat número iniciàrem el llistat de paraules que es distingeixen per l'accent (accent diacrític). Acabarem ara de posar totes les paraules que mancaven.

Fixau-vos-hi:

Què (interrogatiu) **Que** (relatiu), Ex. Què vols que et doni?

Què (darrera preposició), Ex. Mira amb què ho fas i per què.

Que (conjunció) Ex. Ta mare diu que ven-guis.

Sà (sano), **Sa** (possessiu, article salat), Ex. Sa mare té un color sà.

Sé (verb saber), **Se** (pronon o forma passiva), Ex. Sé que això se sabrà.

Sèu (sebo), **Seu** (m. suyo, f. sede, verb seure), Ex. Al seu pare no li agrada el sèu.

Sí (afirmació), **Sí** (conjunció, seno) Ex. Si dius que sí, tornaré.

Sòl (suelo), **Sol** (sol), Ex. El sol encalienta el sòl d'en terra.

Són (verb esser), **Son** (sueño, ganas de dormir, possessiu i substantiu), Ex. Són de molt bon son. Son pare té molta son.

Té (tiene), **Te** (infusió i pronon), Ex. Te diré que té massa te.

Tòs (nuca), **Tos** (tos), Ex. De tanta tos va caure de tòs.

Ús (uso), **Us** (os, pronon), Ex. Això té l'ús que us he dit.

Véns (vienes), **Vens** (vendes), Ex. Quan véns aquí tot ho vens.

Vénen (vienen), **Venen** (venden), Ex. Ells no venen res quan vénen al mercat.

Vés (ve, anda), **Ves** (verb veure, plural de la lletra "ve"), Ex. Vés prest on manin. Ves si faràs ben fetes les lletres ves.

Vós (tractament), **Vos** (pronon feble), Ex. A Vós vos diré això.

PARLEM COM CAL.

Hi ha algunes paraules que poden donar lloc a confusió quan parlem o els escrivim i que només es distingeixen segons el con-

text. Així **llavors** (ò oberta) = *entonces*, i **llavors** (ó tancada) = *semillas* (plural de llavor). També **pols** = *polvo*, **pols** = *pulso*, **pols** = *polos*.

Els **coves** (plural de cove) i les **coves** (plural de cova), no s'han de confondre ja que el plural de cove és pronunciat *els covos* (a Mallorca i Menorca) i *els covens* (a Eivissa) on hi afegeixen la *n* etimològica.

Alguns mots que són pronunciat amb *o* al final, en la llengua literària cal escriure'ls amb *e*: *home*, *nostre*, *vostre*, *motle*, *rotle* (pronunciat *hom_o*, *nostro*, *vostro*, *motl_o*, *rotl_o*).

VOCABULARI.

Maror	=	Marea
Coma	=	Valle
Badia	=	Bahía
Cala	=	Seno
Caleta, caló	=	Ensenada
Tanca	=	Cercado
Paret de tanca	=	Cerca
Tenassa	=	Ribazo
Marjada	=	Bancal
Marge	=	Pared horma
Bancada, taular	=	Entrelíño

FESTES, FIRES I REFRANYS.

El segon trimestre de l'any comença amb les festes de Pasqua i acabarà amb les festes patronals de Sant Joan, que com tots sabeu, enguany tendran un especial interès i emoció, tota vegada que celebrarem la II TROBADA DE MANCORINS, després de cinc anys d'haver celebrat, amb tant d'èxit, la primera, a l'any 1989. Serà el dissabte, dia 18 de juny. Vos hi esperam a tots.

A b r i l

Ha començat el mes amb el Divendres Sant.

Dia 3, diumenge de Pasqua. Comença el Quart Minvant i el temps serà sec i assole-

llat.

Dia 4, segona festa de Pasqua, celebren la romeria a Santa Llúcia. També se'n celebren a molts d'indrets: Biniamar, Selva, Pollença, Muro, etc.

Dia 5, Sant Vicenç Ferrer, dominic valencià que fou professor de la universitat i gran predicador a Mallorca, València, Castella i França. Al voltant seu s'han creat moltes llegendes. Diuen que feia molts de miracles. També, per ser la tercera festa de Pasqua, celebren romeries a Alcúdia, Campanet, Algaida, Llubí, Montuïri, Sa Pobla, Vilafranca, Sant Joan, etc.

Dia 6, dimecres després de Pasqua, romeria del Cocó a Lloseta.

Dia 10, diumenge de l'Àngel, romeria al Puig de Santa Magdalena, també al Castell de Bellver de Palma. Hi ha Fira a Andratx, Muro i Santa Margalida.

Dia 11, dilluns, comença la Lluna Nova. El vent serà variable, ennuvolat i podran produir-se petites pluges.

Dia 17, diumenge, Fira a Santa Eugènia.

Dia 19, dimarts, comença el Quart Creixent. Temps clar, ventós i fresc.

Dia 23, sant Jordi, festa del llibre.

Dia 24, diumenge, Fira a Santa Maria.

Dia 25, Sant Marc, festa patronal a Sineu. Comença la Lluna Plena, temps ennuvolat amb vents variables.

Dia 27, la Mare de Déu de Montserrat, patrona de Catalunya.

Dia 30, Fira a Búger.

Refranyer:

"Fins a setanta d'abril, no et llevis un fil", "Si abril trona, s'anyada és bona", "D'abril, un bo d'entre mil", "Per l'abril, abriló, bon brossat i formatge millor", "Abril i maig acompassats, composen tots els sembrats", "Quan l'abril no sap què fer, pren el dimoni per conseller", "D'abril, cada gota val per mil".

Maig

Dia 1, festa de Sant Josep Obrer. Vol donar-se un caire religiós a la festa reivindicativa dels obrers, festa del Treball.

És el primer diumenge de maig, Fira a

Sineu i festa des Jai a Búger. També és Fira a Costitx i Ses Salines.

Dia 2, dilluns, comença el Quart Minvant, temps tranquil i clar, pot haver-hi qualche petit ruixat.

Dia 3, festa de la Creu a Selva.

Dia 8, diumenge, celebren Fira de maig a Campanet, Campos, Felanitx, Lloret i Sóller.

Dia 10, dimarts, comença la Lluna Nova, augmentaran els núvols i els vents.

Dia 15, diumenge, és Fira a Sencelles.

Dia 18, dimecres, comença el Quart Creixent, vents forts amb núvols i ruixats.

Dia 22, diumenge de Cinquagèsima. Hi ha Fira a Felanitx. Festa de Santa Rita, *"Beneïda Santa Rita, feu-me casar de seguida"*. Advocada dels impossibles.

Dia 25, dimecres, comença la Lluna Plena, seguiran els vents i dies secs i assolellats.

Dia 29, diumenge, Fira a Manacor.

Refranyer:

"Pel maig a tondre me'n vaig", "Pluja de maig i plor de bagassa en un punt espassa", "Maig ventós i juny calent, bon vi i bon forment", "Una flor no fa maig, ni una gota un raig", "Pel maig el cep en flor no vol veure amo ni senyor", "Per maig a segar vaig", "Fins el dotze de maig, l'hivern no diu me'n vaig", "No diguis blat si el maig no ha passat".

Juny

Dia 1, dimecres, comença el Quart Minvant, temps forts, ennuvolat i plujós.

Dia 5, diumenge, se celebra la festa del Corpus que abans se celebrava en dijous.

Dia 9, dijous, comença la Lluna Nova, temps clar amb vents suaus.

Dies 11 i 12, III Diada de Pintura, Mancor de la Vall.

Dia 13, sant Antoni de Pàdua. Fan festa al Convent d'Artà. Vet aquí una dita: *"Sant Antoni té virtut: fa trobar el que és perdut"*, asseguruen que protegia contra els robatoris i contra la desaparició de qualsevol cosa.

Dia 16, dijous, comença el Quart Creixent, bon temps, clar i tranquil.

Dia 18, dissabte, II TROBADA DE MANCORS.

Dia 21, dimarts, comença l'ESTIU.

Dia 23, dijous, comença la Lluna Plena, temps ennuvolat. Aquest dia començaran les Festes de Sant Joan de 1994.

Dia 24, festa del nostre patró San Joan. També celebren festa a molts altres indrets a Mallorca i són molt conegudes les festes de Sant Joan de Ciutadella de Menorca.

Dia 29, dimecres, festa de Sant Pere, patró de moltes localitats de l'illa.

Dia 30, Sant Marçal, advocat contra el dolor i el reuma: "Oh gloriós Sant Marçal, alliberau-nos de dolor i de tot mal".

"A qui posarà travetes
entre jo i vós, bon amor,
Sant Marçal li das dolor
a totes ses parts condretes".

El mateix dia comença el Quart Minvant, hi haurà vents fluixos i temps d'estiu.

Refranyer:

"El juny xapa l'any, però no li fa cap dany", "Juny eixut, bon vi al cup", "Juny plujós, graner polsós", "Juny ploquer, vi aiguader", "Al juny la falç al puny", "Juny fred, mata l'esplet", "Pel juny i pel juliol, els gats de panxa al sol".

Jaume Gual Mora

ASSOCIACIÓ D'AMICS DE LA TERCERA EDAT

SITUACIÓ ECONÒMICA A 31 DE DESEMBRE DE 1.993

ENTRADES

Existència c/c "Sa Nostra" a 31/12/92 ..	776.691
Existència a caixa a 31/12/93	3.888
Interessos n/f c/c "Sa Nostra" del 93 ..	779
Subvenció INSERSO	125.000
Subvenció Min.Sanitat i Seguretat Social	300.000
Quotes socis 1r. semestre 93 (banc)	180.600
Quotes socis 1r. semestre 93 (caixa) ...	3.000
Quotes socis 2n. semestre 93 (banc)	184.200
Quotes socis 2n. semestre 93 (caixa) ...	2.400
Excursions i activitats diverses	1.319.300
Donatiu D. Bernadí Coll Martorell	5.000
TOTAL ENTRADES	2.900.858

SORTIDES

Taules de fusta (Miquel "Piti")	72.784
Un congelador	47.500
Gafes per les taules	1.100
Cavallets per les taules	6.950
Paperetes sorteig 3 ^a Edat (Palma)	5.000
Excursions i activitats diverses	2.034.452
TOTAL SORTIDES	2.167.786

RESUM

TOTAL ENTRADES	2.900.858
TOTAL SORTIDES	2.167.786
TOTAL CAPITAL ACTIU A 31/12/93	733.072
A C/C "SA NOSTRA" A 31/12/93 ..	717.958
A CAIXA A 31/12/93	15.114
TOTAL	733.072

Número de socis a 31/12/93 **310**

ACTIVITATS REALITZADES - ANY 1993 -

18/02/93. ASSEMBLEA GENERAL - DIJOURS
LLARDER - SOPAR - BALL

Entrades 70.800 Sortides 81.566
Assistents: 118

27/03/93. EXCURSIÓ COLÒNIA SANT JORDI

Entrades 145.600 Sortides 142.400
Assistents: 112

01/05/93. FESTA ANIVERSARI

Gratuït Sortides 296.916
Assistents: 213

29/05/93. OFRENA FLORAL MARE DE DÉU DE LLUC

Gratuït Sortides 30.628
Assistents: 41

05/06/93. EXCURSIÓ VALLDEMOSSA - ES GRAU

Entrades 136.000 Sortides 161.196
Assistents: 80

30/06/93. EXCURSIÓ SANT MARÇAL - SÓLLER

Entrades 114.000 Sortides 125.732
Assistents: 76

17/07/93. SOPAR I BALL

Entrades 116.900 Sortides 125.479
Assistents: 167

31/07/93. SOPAR I BALL

Entrades 94.500 Sortides 115.054
Assistents: 135

21/08/93. SOPAR I BALL

Entrades 102.900 Sortides 130.386
Assistents: 147

03/09/93. SOPAR - BALL (Piscina) Col·laboració

Gratuït Sortides 13.546
Assistents: 118

24/09/93. SOPAR I BALL

Entrades 94.500 Sortides 115.054
Assistents: 135

23/10/93. EXCURSIÓ MONTESION - SA GRUTA

Entrades 126.400 Sortides 166.996
Assistents: 79

04/12/93. EXCURSIÓ "ELS CALDERES"

Entrades 62.700 Sortides 90.643
Assistents: 33

31/12/93. FESTA FI D'ANY

Entrades 234.000 Sortides 428.979
Assistents: 156

SOBRE L'AUTONOMIA DE MALLORCA

Així com l'astrònom fa del seu ull el centre de tot el firmament, així l'home que mira el caminar del temps farà de la seva vida el centre de tota la història, i quan mira els moviments dels pobles, farà del seu poble el centre de tot el món.

Un poble és qualche cosa més que una reunió de persones que creen una riquesa pública per atendre les necessitats generals. Les corporacions públiques no deuen esser solament una Junta administrativa dels béns populars.

Un poble és una concreció de certa vitalitat humana que es va engendrant constantment a ella mateixa, i en re-generar-se no sols es perpetua, sinó que es renova.

Un poble deu tenir en tot moment una profunda idea de responsabilitat; deu transparentar en totes les seves actituds una nobilíssima independència d'esperit.

En una paraula, si un poble es perpetua sense tenir consciència d'ell mateix, és com si fos un astre mort perdut dins la claror dels vius. Si mort i tot encara roman entrellaçat dins els grillons de l'atracció universal, és per escarni de la seva pròpia foscura i per escarni de la seva pròpia esterilitat.

GUILLEM FORTEZA

PREVENCIÓ D'INCENDIS

INAUGURADA LA TORRE DE VIGILÀNCIA DE NA BURGUESA DE PALMA

Aquesta torre és la primera de les dotze que es construiran a tota l'illa de Mallorca.

A la part més alta de la serra de Na Burguesa dins terrenys de la finca de s'Hostalet, una de les zones més castigades aquest passat estiu pels incendis forestals, s'ha instal·lat una torre vigilància-observatori per aturar l'aparició de futurs incendis. Sobre el mes de maig, inici de la campanya de prevenció d'incendis, es començarà a utilitzar la torre.

El dia 28 de gener passat va tenir lloc l'acte d'inauguració de la torre de Na Burguesa; al mateix hi assistiren, a més del Conseller d'Agricultura i Pesca, en Pere Morey, l'ajuntament de Palma i Calvià, el director general de Sa Nostra, el coordinació de Protecció Civil i ICONA, Premsa Forana, representada pel seu President, en Carles Costa, i altres representants de diferents publicacions.

La iniciativa d'aquesta torre i de les altres que la seguiran, sorgí arrel del nombrosos incendis que aquest passat estiu destruïren gran part dels boscos de l'illa; s'han realitzat gràcies a la finançament de Sa Nostra que ha signat un conveni amb la Conselleria d'Agricultura i Pesca, l'entitat financera, col·laborarà materialment en la campanya de prevenció i extinció d'incendis. El cost aproximat d'aquest projecte ha estat de poc més de dos milions de pessetes. la Conselleria destinarà per la seva banda, 640 milions per fer front a aquest problema forestal; aquest pressupost representa un augment de 240 milions respecte a l'any passat.

Característiques de la torre:

Té una alçada de deu metres i mig i un pes d'aproximadament 2.900 Kg.; es presenta amb una base triangular i una planta hexagonal, les escales són laterals i en forma d'espiral. El material de construcció està format per perfils metàl·lics d'acer, podent aguantar l'estructura, vents de fins a 120 Km/h. A més compta amb un atura-llamps, prismàtics, emissora fixa i plànols.

Zones d'observació:

Des d'alt de la torre, el radi d'observació s'estén fins a dotze mil hectàrees, moltes de les quals, ja estan cremades; pel nord, la vigilància va de la vall de Valldurgent fins al Puig de Galatzó. Pel sud, de la Costa d'en Blanes fins a Bendinat i el Toro. Cap a l'est, per la serra de na Burguesa fins al Puig Gros i sa Serra d'es Cans, Ses Algorfes, Garrafa i Mola d'Andratx.

Jaume Casanoves

II TROBADA DE MANCORINS FESTES DE SANT JOAN 1994

Per tal de poder convidar tots els mancorins que resideixen fora del nostre poble, vos demanem que faceu arribar a l'Ajuntament les adreces dels vostres familiars o coneguts. Després de cinc anys de la celebració de la I TROBADA, és necessari actualitzar l'arxiu.

TOPONÍMIA DOCUMENTADA (26)

ROTA LLARGA, Sa (Mn). Citada a l'any 1734 on es fa notar que abans era part d'es Figuerà. Confrontava amb la possessió de Biniatzent i amb Sa Davesa. Era propietat de Joan Amengual àlies Tafona (ARM P.251).

ROTA NOVA, Sa (Brr). El 5 d'octubre de 1665 Joana Alorda la vengué a Joan Mateu. La tenia per llegítima de Can Cilis (ARM T-43). A l'any 1709 era de Joan Mateu, la qual junt amb les finques del mateix propietari, la Cova dels Bous i el Niu del Corb, confrontaven amb el camí de Biniarroí als Comuns, amb Son Nadal i amb Can Cilis, abans de les mateixes pertinències (ARM T-55). A l'any 1799 Joan Pol, àlies Carro rebé la meitat d'aquesta finca del seu besavi matern, avi de la seva mare Joana Mateu. Des de llavors forma part de la finca dita Can Pau Carro (ARM T-58).

ROTA PELADA, Sa (Brr). La única notícia que he trobat d'aquest topònim és de l'any 1698, el propietari de la qual era Bartomeu Reus, àlies Cabà (AMS Stims 1698).

ROTA DEL PI, Sa (Brr). El 13 de març de 1372 Guillem Bosch de Mancor la comprà a Bernat Mateu (ARM T-14). El 9 de setembre de 1575 era d'Andreu Mateu de Biniarroí que la vengué a Francesc Tolrà. Confrontava amb camí de Biniarroí a Mancor, amb molí de Joan Mateu i amb terra de Guillem Coch, aquesta dins l'alqueria de Mancor (ARM T-34). A l'any 1594 n'hi havia una part propietat de Nadal Mateu (AMS Stims de dit any). La part dels Tolrà es dividí amb dues meitats: a l'any 1694 Francesc Rexach tenia la meitat que li havia deixada la seva mare de llinatge Tolrà. L'altra era de Baltasar Tolrà (ARM T-55). A l'any 1698 continuava havent una part propietat de Pere Nadal Mateu de Son Nadal (AMS Stims 1698). A l'any 1701 hi havia una part d'Elisabet Rexach i altra d'Antoni Cirerols, ara coneguda com Son Cero (ARM T-55). Aquesta rota continuà dividint-se i així a l'any 1807 n'hi havia una part de Joan Mir, àlies Regidor, que l'havia comprada a Miquel Mateu, àlies Rexach i a altres germans seus i que confrontava amb Son Nadal i Son Cero, aquesta darrera finca abans de les mateixes pertinències (ARM T-47). A l'any 1808 hi havia una part que era propietat de Jaume

i Catalina Vicens, àlies Rexach (ARM T-58). Actualment aquesta part de la Rota del Pi es propietat de descendents de la família Vicens, que porten el cognom com a segon llinatge, i també conegut amb el sobrenom de Can Rexaquet.

ROTA D'EN RIUSEC, Sa (Mn). A l'any 1693 era d'Andreu Pou. Era part de Son Roig totalitzant ambdues finques unes 13 quarterades. Confrontava amb la dita Son Roig, Biniatzent, comunes de Biniamar i Son Odre (ARM P-242).

ROTES DES PORTELLS D'EN FIGUERA, (Brr). A l'any 1777 era part de la finca de Canamunt de Biniarroí i Joan Artigues, hereu i marit de Catalina Mateu la vengué a Pere Morro de Can Rafel. Era garriga i olivar i confrontava amb Son Nadal i Can Rafel (ARM Reg. Hip. 257).

ROTES D'ESCORCA, Ses (Mn). El 17 de novembre de 1830 Antònia Morro les vengué a Pere Francesc Mateu. Confrontaven amb terres del Dr. en medicina Jaume Armengol de Son Collell i amb camí a la Font Rafal (ARM P-227).

ROTES DE SA FONT RAFAL, (Brr). El 13 de gener de 1579 Andreu Mateu les vengué al seu nebot Bernat Mateu (ARM T-34).

ROTES DES COLL DE MANCOR, Ses (Mn). Segons els estims de 1594 eren propietat de Pere Morro (AMS).

SELLA, Sa (Brr). A l'any 1620 era un olivar d'Andreu Mateu de Biniarroí que confrontava amb Sa Planeta (ARM T-39).

SAMENTER DE SA BASSA, (Bzt). És una part de Biniatzent de Dalt (RPI).

SAMENTER DE BAIX, (Bzt). És una part de Biniatzent de Dalt (RPI).

SAMENTER DELS PÈSOLS, (Bzt). Part de Biniatzent de Dalt (RPI).

Fonts documentals:

ARM: Arxiu del Regne de Mallorca
AMS: Arxiu Municipal de Selva
RPI: Registre de la propietat d'Inca

Gabriel Fiol Mateu

ELS LLINATGES DELS MANCORINS (25)

RULLAN. Derivat de Hrodland, antigament nom de bateig divulgat principalment per la fama del protagonista de la "Chanson de Roland". A Mancor aparegué amb el naixement de Margalida, el dia 8 de juny de 1928, filla d'Antoni Rullan Mateu d'Escorca i de Magdalena Vallcaneras Ordines de Mancor (RCMV).

SALLENT. Nom d'una vila del Pla de Bages (Catalunya). A l'any 1446 hi havia Bartomeu Sallent que posseïa una finca a Mancor (ACM).

SALVÀ. Derivat del nom llatí Silvanus, nom del Déu dels boscos. A Mancor el dia 2 de desembre de 1938 nasqué Magdalena, filla de Miquel Salvà Serra de Llubí i d'Antònia Amengual Amengual de Mancor (RCMV).

SAMPOL. Segons els estims de 1594 hi havia un propietari a Mancor amb aquest llinatge (AMS). El 30 de novembre de 1658 batiaren Pere, fill de Pere Sampol d'Alaró, traginer de Massanella, i de Joana Tolrà de Mancor (AD I/108/D 8). El 7 de febrer de 1869 batiaren Margalida, filla de Gabriel Sampol de Selva i d'Antònia Capellà de Mancor (AD I/60/B 12). El 18 de novembre de 1897 batiaren Andreu, fill de Gabriel Sampol d'Alaró i d'Elionor Martorell de Mancor (AD Bap. Manc.). El 28 de març de 1908 Batiaren Francesca filla de Joan Sampol de Selva i de Catalina Vallori de Mancor (AD Reg. Bap). Porten aquest llinatge Gabriel i Antònia, fills de Joan Sampol de Selva i d'Antònia Grau de Mancor, casats el 25 de febrer de 1925 (AD Matrimonis Mancor).

SANT JUST. A l'any 1337 Bartomeu Nebot ven a Andreu de Sant Just tot el que té a Massanella: cases, camps, vinyes i alzinars el qual ho tornà a vendre el 15 de les Calendes de març de 1338 a Raimon de Sant Martí (ARM T-4).

SANT MARTÍ. Com s'ha dit en el llinatge anterior, apareix a Massanella el 15 de les Calendes de març de 1338. Pel desembre de 1349 es despreguà de dites propietats (ARM T-4 i T-7).

SARD. Nadiu de l'illa de Sardenya. Segons els estims de 1594 en Toni Sard posseeix una casa i un clos a Mancor (AMS).

SASTRE. Nom d'ofici, el que fa vestits d'home. El 8 de gener de 1587 se cita a un document notarial Joan Sastre, d'ofici joier, a

Ciutat, però oriünd de Mancor, nét de Joan Tolrà (ARM P-169). El 2 de febrer de 1773 batiaren Magdalena, filla de Jaume Sastre de Selva i de Magdalena Mateu de Biniarroí (AD I/60 B 2). El dia 11 de maig de 1835 batiaren Miquel Marià, fill de Gabriel Sastre de Binissalem i de Joana Maria Martorell de Mancor (AD I/60/B 9). El 8 d'octubre de 1879 batiaren Antoni fill d'Antoni Sastre i de Francina Aina Martí. Els avis paterns eren de Binissalem (AD I/60/Bap). Altra família que portà aquest llinatge a Mancor fou la formada per Antoni Sastre Oliver de Selva i Joana Aina Celià Alorda de Mancor el fill del quals, Gabriel, nasqué el 20 d'abril de 1928 (RCMV). Finalment introduí aquest llinatge a Mancor Nicolau Sastre Vallori, de Selva, casat amb Joana Alba Llaneras, la primera filla dels quals nasqué aquí el 12 de maig de 1974 (RCMV).

SAURINA. Derivat aproximatiu de Saura, que és un adjectiu arcaic que vol dir "morena clara". El primer mancorí que porta aquest llinatge és Joan Miquel, fill de Miquel Saurina d'Inca i de Catalina Asumpció Bonet de Palma, nat el 23 de setembre de 1976 (RCMV).

SCOFFET. Potser provingui del germànic "scafwat", llança. A una relació de pagadors de censals de Mancor de l'any 1404, es cita la dona de N'Arnau Scoffet i també les possessions d'En Scoffet (ARM RP 2006).

SEGUÍ. Del germànic "siguwin" compost de "sigu" (victòria) i de "Win" (amic). A la relació d'homes d'armes de la part forana de l'any 1359 hi ha en Bernat Seguí de Mancor. El 23 d'abril de 1858 batiaren Felip, fill de Bartomeu Seguí de Biniamar i d'Apollònia Martorell de Mancor (AD I/60 B 10). El 15 d'agost de 1861 batiaren Francesc fill de Gabriel Seguí de Biniamar i de Maria Amengual de Mancor (AD I/60/B 12). El dia 20 de novembre de 1886 batiaren Bernat, fill de Bernat Seguí de Selva i de Catalina Fontanet de Mancor (AD Bap. Manc.).

Fonts documentals:

ACM: Arxiu Capitular de Mallorca

AD: Arxiu Diocesà

AMS: Arxiu Municipal de Selva

ARM: Arxiu del Regne de Mallorca

RCMV: Registre Civil de Mancor.

Biel Fiol Mateu

ESGLÉSIA LOCAL

FRUITS DE PASQUA

La gran festa de Pasqua i la seva cinquantena (els cinquanta dies que segueixen), és un temps per a fruitar.

Donar vida i donar la vida són els fruits de l'amor. ¡Què ho és de gran l'amor! Es revesteix d'atributs gairebé divins.

Donar vida

L'amor es comunica, dóna d'ell mateix, engendra vida, és creador. L'amor posa alegria per tot arreu i ho sonora tot. L'amor sempre és fecund. Un amor que fos totalment estèril, no seria amor. Déu l'amor, dóna vida.

Donar vida és donar alegria i llibertat, donar raons i ganes de viure, donar capacitat d'estimar. Diu n'Eric Fromm: "L'amor és un poder que produeix amor...Dóna perquè l'altra sigui, a la vegada, un donador", Donar vida no només perquè l'altra visqui, sinó perquè sigui capaç també ell de donar vida.

Donar la vida

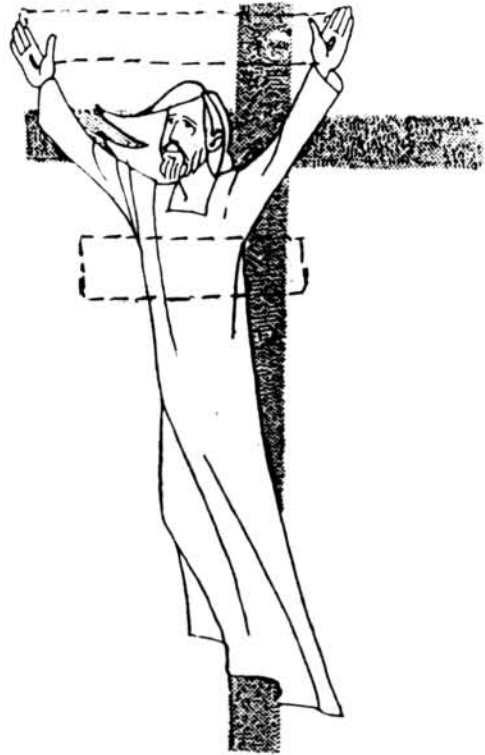
No es tracta només de morir una vegada, sinó d'anar morint, de donar-se dia a dia. Cada dia donar un poc de si mateix, un poc del propi temps, de la pròpia comoditat, dels propis sentiments. Donar lo que se té i lo que s'és. Es anar gastant a poc poc la salut i la força. El qui viu en aquesta actitud serà capaç de donar tota la vida, si qualche vegada se li demanàs. Ell sap perfectament que la vida no li pertany; que la vida se li va donar perquè la donàs. Així és l'amor; se dóna per donar vida, se dóna del tot perquè els altres visquin del tot.

Somriure

Hi ha un poema japonès que es titula: "El do d'un rostre somrient"; diu així:

"Només amb la teva presència
l'atmosfera és com si
l'il·luminàs.

Només amb la teva presència
tots se senten confortables.

Anhel esser tal com ets tú."

Aquest poema és de Hritsno Aida; i significa que, quan estam amb altres persones, encara que no s'ens ocorri dir res intel·ligent, hauríem de procurar que la nostra simple presència, fes més lluminós el nostre entorn i que tots se sentin confortables. Quan trobam persones que es comportin així, ens comuniquen felicitat i el desig de ser capaços de fer lo mateix.

El do d'un rostre somrient, vetaquí un altra fruit de la festa de Pasqua.

Bona cinquantena Pasqual per a tothom!

Bartomeu Fons Pascual

ENTREVISTA: BERNAT GUAL FIOL "GROS"

Era el dissabte, dia 5 de març. Amb en Biel Fiol arribarem a Ca l'amo en Bernat, al carrer des Fang, ell just havia arribat de berenar de Santa Magdalena al Puig d'Inca.

L'amo en Bernat Gual es va dedicar, abans de la seva jubilació, a fer de licorer. Per aquest motiu procurarem entendre la seva vida de treball així com els secrets que el seu ofici reportava.

Quan vàreu néixer?

Vaig néixer dia vint-i-u d'agost de l'any 1921. Tenc setanta-dos anys. Vaig néixer a Massanella.

Què féreu de petit, on anàreu a escola?

Vaig anar a escola un parell d'anys amb en "Misser", llavors amb un que li deien "en peus girats a ses botigues", que vivia a Can Raixequet i era valencià. Després ja no hi vaig anar més. Vaig anar a escola fins a set anys.

Fins quan vàreu viure a Massanella?

Fins que me'n vaig anar a fer es servici militar. Era dia 6 d'octubre de l'any quaranta.

En aquella època hi havia moltes famílies que vivien a Massanella?

Sí. Hi havia, a més de nosaltres, Can Toni des Guix, Ca na Barbuda, Ca Sa Roterà, Madò Àngela que era sa dona des pareller major de Massanella, la gent de Son Maga i els de Massanella.

Vos encara éreu molt petit, però segur que ho

sentíreu contar, quan Mancor se segregà de Selva va haver-hi dificultats a l'hora de que Massanella fos de Selva o de Mancor?.

Ca nostra i Son Maga, per l'església eren de Selva, pareix que fins a l'any 1948 no foren de Mancor, malgrat que eren del municipi de Mancor. Ho sé cert perquè una vegada a mi em tragueren de l'església de Mancor. Un dia, quan hi havia en "Misser", vaig anar a l'església i vaig arribar tard de Massanella. En "Misser" em digué: Au, ara has d'anar a confessar i combregar. Vaig anar-hi i estava entre madò "figueta" i sa meva padrina vella, just devora ses barreres que hi havia a punt de combregar. Es rector, quan va ser a jo, digué: Au, aquest ha d'anar a combregar a Selva, i no em donà sa comunió. Es majors comentaven que es capellans estaven barallats.

Es vostres pares i germans es dedicaren a fer de carboners, oliers i feines del camp, per què vos féreu de licorer?.

Abans de fer es servici feia carbó, exsecallar, feines des camp amb so meu germà major, en Jaume. Quan vaig venir de fer es servici vaig anar a exsecallar. En Miquel "vellut" em digué: "Vols venir a fer feina amb mi". Jo li vaig dir que sí. I vaig començar a Can Bestard a Inca, allà hi vaig fer feina vint-i-vuit anys.

Estava al carrer des Teatre?.

Sí. Llavor feren sa fàbrica allà baix a sa carretera de Selva.

Quan vàreu començar, tenint en compte que era l'any 1943, quins licors eren els més corrents?.

Ses herbes i es rom "oro", eren dos licors que es despatxaven molt. També fèiem s'anís "la Isla", palo "Rumbo". Si bé des tres era es rom "oro" es que tenia més sortida. A Manacor cada quinze dies hi dúiem una camionada, hi havia cinc o sis cafès de Manacor que despatxaven quaranta litres de rom "oro" cada quinze dies.

En Biel Fiol intervé per demanar a l'amo en Bernat sobre les botelles de tres quarts de rom "oro", tan ben cordades. L'amo en Bernat continua dient:

Duien ses botelles a forrar a Santa Maria, ho feien a mà. Llavors ho feien molt barat, ara valdria molt. Eren dones que vivien pes camp i anaven cordant ses bote-

lles. Nosaltres les dúiem es jonc i després els ensofraven i canviava el color des jonc. Ses botelles eren recollides, les llevàvem es forro, les fèiem netes i tornaven a ser forrades amb el mateix sistema.

Després vos féreu càrrec des cafè de can Figuetà, avui de Cas Puput. Era un cafè molt deixat i molt abandonat. A què fou degut l'èxit aconseguit en l'augment de la clientela?

No ho sé. Teniem tota sa gent i s'altre cafè no. Me'n record que en Miquel "Escolà", quan era es Batle, va venir un vespre i em digué: Que te penses quan n'hi ha d'asseguts aquí ara?. No ho sé, li vaig dir jo. Idò ara en tens cent tretze d'asseguts, em digué. Sortirem amb ell i anàrem a s'altre cafè a fer una coca-cola i comprovàrem que només hi havia dues persones. No sé a què es va deure l'èxit. Record que es primer vespre que hi vaig entrar es va espenyar sa cafetera i vaig cridar en Biel "figueta" per veure si la podia arreglar i quan va veure tanta gent digué, exclamant-se: Què esperaven que jo me n'anàs?.

Llavors posàreu les pròpies destileries?

No. Vaig continuar a Can Bestard. Jo vaig demanar més doblers cada setmana i es senyor les me va donar, només a mi. Ets altres obrers feren vaga i no sé per què em donaren sa culpa a jo i es senyor me va engegà. Jo cada divendres anava a Muro, Santa Margalida i Can Picafort. Un divendres que li vaig demanar si havia

d'anar a Muro, em digué: No hem de xerrar plegats. Em va fer un sermó que no el fan a ningú i em digué que estaria content que me n'anàs. Jo vaig voler quedar bé i li vaig firmar un paper de què me n'anava voluntari i que no tengués por no aniria al sindicat. Per cert sa meva dona es pensava que havia fet cosa grossa.

Es dilluns següent me vaig presentar a es senyor, corbata posada amb en Miquel "vellut", a tornar-li cinquanta mil pessetes que li devia de quan havia posat es cafè. Ell em digué que havíem de xerrar plegats, jo li vaig dir que no tenia res de què parlar-li, que hi anava a cercar un certificat de bona o mala conducta perquè havia d'anar a cercar feina, i que li tornava els deu mil duros. Ell em digué que me'ls regalava i que ja m'enviaria es certificat. Es dijous següent m'envià a dir p'en Jaume, es meu cunyat, que feia feina allà, que no hi havia certificats que anàs a fer feina. Jo vaig tornar a fer feina. Em digué jo em vull retirar i tu has de ser es senyor, jo et daré molts de doblers.

Va canviar ferm en poc temps?.

Sí, i tant. Va passar un any i es doblers no queien. Per altra part ses coses es complicaven de cada dia. Em va sortir sa possibilitat de comprar sa patent a Palma i vaig reflexionar i dir-me a mi mateix: Au, emigra, par-teix. I vaig posar aquesta fàbrica.

Quins licors eren els que veníeu més?.

Herbes. En Pere, aquell

que estava al mirador des Torrent de Pareis, a sa carretera de Sa Calobra, em comprava cada any de deu a quinze mil litres d'herbes. Canya també en veníem molta.

El gust de la gent ha canviat molt?.

El que ha canviat molt és sa manera de fer es licors. Ses herbes, per exemple, ara no es poden fer com abans perquè hi ha un productes que ara estan privats. Han canviat es gusts però per mor de sa fabricació. Ses infusions, perquè són molt cares, també s'han anat canviant i llevant. Sa canya mateix, quan jo la feia, duia un dotze per cent d'un producte que eren unes infusions. Avui no n'hi posen. El mateix passava amb ses herbes, duien uns productes mallorquins. Ara hi posen més coses preparades.

Actualment, per exemple, de rom no se'n beu tan com abans, a què es deu?.

No ho sé. Sens dubte el conyac ha retirat altres licors. Abans es bevia "garvey" i ara s'ha passat a altres tipus de conyacs. També crec que es degut a que a molts els hi han canviat es gust, així a es rom i a sa canya. No hi ha cap producte que tenguí es mateix sabor que tenia ara fa trenta-cinc o quaranta anys. Es pot dir que ha canviat degut a l'encariment dels productes per a sa fabricació.

També abans pareix que devia ser molt més artesanal que no pas ara?

Mira, ara te'n diré una que abarca tots ets ingredients des palo "rumbo".

Te la diré exacte. Es palo "rumbo" dur: genciana (unes arrels), nou noscada, regalim de bastó, canyella de rama, quina cortesa, donzell (una planta), pell de llimona, de taronja i fins i tot dur claus (clavos en castellà) i altres classes d'herbes. De tot això se'n fa una bullidura que s'ha de saber fer. Tot això bullit amb aigua, després s'hi posa s'alcohol. Vos he volgut dir aquesta fórmula perquè sa gent diu que es palo és un producte brut i no és veritat, és un producte ben net. Deien que era de garrova, no, a vegades s'alcohol és de garrova, però aquest quasi sempre fa un poquet de gust.

La feinada que dur fer això?.

Sí. També has de saber quan posar-hi una cosa i s'altra. Sa quantitat que pertoca. S'anís és igualment una destil·lació que

dur nou o deu classes d'ingredients.

Aquests productes les vos proporcionaven ja comercialitzats?.

Sí. Hi ha cases, arboristeries, que ja em proporcionaven totes aquestes herbes, fins i tot ses pells de taronja.

Una de les coses que deien que era mala de fer era clarificar l'anís, com es feia?.

Es sucre és molt brut, no ho pareix. Quan sa caldera bullia hi tiraven clares d'ou ben rebatudes, fa una esponera que llavors es retira amb una giradora i així es retira tota sa brutor des sucre i s'escolava.

Com va ser que constituïreu LIMSA?.

S'inspector d'alcohols ens digué que si no mos agrupàvem mos faria sa vida impossible. Mos arplegàrem tots es

petits (érem 10) com a mitjà de subsistència, ja que mos feren por. Mos exigien unes naus grosses una maquinària nova, etc.

Vaig anar amb ells com assustat i va resultar que era es que fabricava més. Allà fan tots es meus productes, tot el que jo feia. Em sap greu d'haver-me juntat, perquè quan ho vaig fer era s'hora de guanyar doblers.

Bé, després ja vos jubilàreu. Quants anys fa?.

L'any 1982. Encara no tenia es seixanta-cinc anys, en tenia seixanta-un.

Ara què feis de jubilat?.

No faig res. Cada dia vaig a donar menjar als animals. Tenc un parell de coloms, tórtores, gallines. Vaig allà i m'assec davall d'un garrover.

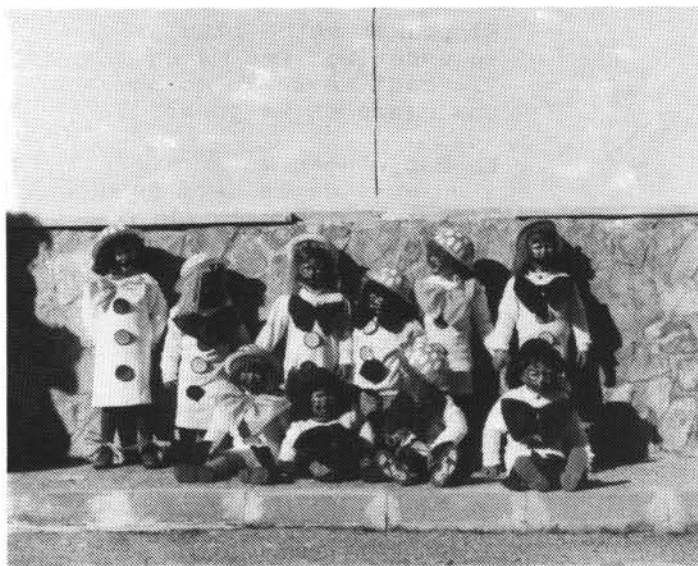
Com a licorer, ara per acabar, quina copa de licor mos recomanàreu?.

Depèn molt des gusts i del que es pretén. En certa ocasió vaig demanar a uns estrangers que venien de sa Cala de Sant Vicenç a cercar licor, per què se'n duien ginebra i em digueren que era un licor que no feia olor i així ses nostres dones no s'enteren si bevem. Com a bon mallorquí sens dubte, vos recomanaria es palo.

Madò Catalina, l'esposa de l'amo en Bernat mos havia preparat unes olivetes que procuràrem regar-les amb un poquet de palo. Mentre en Biel Fiol va enregistrar algunes de les fotografies que apareixen al reportatge.

Jaume Gual Mora

L'ESCOLA

Ses Gloses

D'EN TOMEU SINEVER, COMENTANT EL LLIBRE "MANCOR DE LA VALL: IMATGES DEL PASSAT".

(Continuació)

El primer metge titular
va esser Don Pep Mateu
i a casa seva amb so nom seu
una placa es va posar

Es batle Joan Moranta
i en mans de la seva esposa
li entregà aquesta obra
pel poble ell en féu quaranta

El mateix dia també
va ser dia d'homenatge
per recordar un llinatge
el carrer Mestre Cavaller

Més festa per a veure
se va fer el setanta-un
per dir-vos-ho més segur
que va ser una hermosura

Pel setanta un hi veig mu mare
que l'estimava estic segur
sense marmular ningú
l'hi dedic perquè li agrada

El Montaura de Mancor
amb s'equip titular
que juga i deixa jugar
ha estat un equip bo

Per Sant Antoni Abat
es sol passejar el dimoni
darrer Sant Pau i Sant Antoni
i dos aixencats a s'ase gelat

Després de ses beneïdes
bevent davant Can Bernat
un carrosser firmes posat
i es Balleruc a s'altre costat
i això fa ses festes fines

En bon dia dos d'Abril
sa banda d'Inca desfila
davant el poble que hi ha
i el veus que mira tranquil

L'amo en Francesc Reynés
com ex batle mancorí
que sa plaça el mira així
per que hi posa tot s'interès

Pel fill de Don Salvador
el batle i dos regidors
el feliciten carinyós
donant-li maneta en honor

Feren el cinquantenari
de Mancor un poble petit
d'un personal molt unit
que ajuda si és necessari

El dia nou de febrer
de l'any setanta sis
s'Ajuntament se sent feliç
per s'obra que s'ha de fer

Vengué es Governador Civil
Don Manuel Marín Arias
que juntaren ses idees
per deixar un poble tranquil

Es rector Bartomeu Ramis
i es Batle Joan Moranta
que fa lo que sap i aguanta
de lo que dic no t'enfadis

També rebé en Gabriel
un obsequi Parroquial
joiós davant es portal
rep sa ditada de mel

Catalina Reynés Gual,
auxiliar de s'Ajuntament,
des batle riaies content
rep un record ideal

Eleccions del setanta nou
perden els independents
però tots reunits contents
amb Gabriel Pocoví, batle nou

Més festa per sa vellessa
també dins el mateix any
en es padrins res sa plany
tothom demostra noblesa

El vuitanta-un, homenatge
pel senyor Amengual Reus
però mai mostren es peus
Mancor mai perd es coratge

Més festa per sa vellesa
això puja de cada any
no havien disfrutat mai
i això és tota una grandesa

Don Salvador Beltran Font
donà es Pedregaret
per fer un col·legi condret
es digne d'aplaudir fort

Es President des Consell
senyor Jeroni Albertí
el vuitanta-dos va venir
i mos va posar remei

Quan es destapà sa Placa
del Metge Josep Mateu
a davant es portal seu
sa gent feia una masa

Amb sos vestits de paper
es dilluns de Sant Joan
una festa lo més gran
que sortí de lo més bé

El Senyor Francesc Conrado
i el Senyor Batle Pocoví
posen sa firma amb bon fi
no és bo es dubtar-ho

Tomeu Sinever

L'ESPLAI

¡Hola amics!, un altra vegada amb tots vosaltres. A la darrera revista Montaura vos dèiem que s'Estel enguany fa deu anys, que això era motiu de festa i que ho havíem de celebrar. Idò sí... ho vàrem celebrar. I quina festa!... va ser tot un èxit. Tot un cap de setmana a Santa Llúcia, pares, nins i monitors. Començàrem el dissabte horabaixa amb un bon fogueró i torrada. Després de sopar començàrem els jocs, un cercabusques pels voltants de Santa Llúcia, i era massa!... els pares i nins com a locos per amunt i per avall cercant els sobres que els monitors abans havien amagat per dins les mates dels voltants intentant desxifrar el contingut, uns foren més vius i acabaren abans, altres s'enfadaren perquè faltaven sobres i altres poc a poc arribaren a desxifrar-lo, tots acabaren rebentats, però això sí... tothom va gaudir. Després d'haver descansat un poc ens asseguèrem tots dins el bar i cantàrem, férem jocs, contàrem acudits, ballàrem... va sortir de tot i molt, fins i tot n'hi va haver que feren de gallina i de miralls etc... Quan ja estàrem cansats de trui, bé millor dit,

quant els monitors diguérem: Basta!, ja és hora d'anar a dormir!. Ens diguérem, bona nit, fins demà!. Els pares agafaren cotxe i cap a Mancor, altres decidiren quedar a dormir amb nosaltres allà d'alt i poder fer un poc més de trui.

El diumenge dematí ja era ben prest quan començàrem a sentir cantar i córrer per sa plaça. N'hi va haver que volgueren fer festa tota la nit i no deixaren dormir els altres, per això ben prest tots en pijama, baixaren fins a Mancor corrent i tornaren pujar. Després d'haver berenat, començaren a arribar una altra vegada els pares, més descansats que nosaltres. Començàrem els jocs, correguérem a peu coix cercant una sabata, menjàrem pomes i galletes amb nocilla, feren de coixos, muts i cecs trobant tota classe d'obstacles, ballàrem danses.... Després anàrem tots dins la capella i férem una missa. Realment va ser una missa molt familiar on des del més gran fins al més petit hi va participar, cantàrem, férem pregàries i ofrenes, representacions i fins i tot ballàrem es "Maketue". Després dinàrem

tots plegats, el menjador estava ple, no n'hi cabien gaire més, menjàrem pastís, i... quin pastís! Era preciós fins i tot ens sabia greu haver-lo de tallar, cantàrem el molts d'anys i brufàrem els deu anys d'Esplai. Un parell de pares cantaren, contaren acudits i feren gloses, els

nins també volgueren dedicar una cançó a tots els pares i després entregàrem una revista dels deu anys d'Esplai i un record. Sortírem tots a la plaça i fent un gran rotllo cantàrem l'hora dels adéus i ens acomiadàrem. Els pares ens digueren que no havien d'esperar deu anys més per fer aquesta festa, sinó que ho havíem de celebrar cada any, cosa que als monitors ens va parèixer bé.

Realment fou un cap de setmana preciós on els monitors quedàrem molt contents de tanta participació que hi va haver i de tan bé com va sortir tot. Això ens va donar ànims per a seguir endavant amb més ganes i il·lusió que ho hem fet fins ara.

I no només són els pares i nins que han fet possible aquests deu anys, sinó que també són moltes les persones que han treballat dins l'Esplai, persones que han volgut dedicar anys de la seva vida a aquesta tasca tan hermosa com és l'educació del nin en el seu temps lliure. Uns encara hi som des del primer dia, d'altres que també duen un bon grapat d'anys, d'altres ho han hagut de deixar per motius de feina o d'estudis, d'altres perquè s'han cansat. Però gràcies a tots ells, l'Esplai ha anat endavant i ha arribat a aquests deu anys, per això també ho volguérem celebrar amb tots ells.

El passat divendres dia 28 de gener, ens trobàrem a l'Esplai, arribàrem a ser trenta-set dels quaranta-dos monitors que han anat passant per l'Esplai, i després de saludar-mos, mirar fotografies fent un comentari de cada una d'elles, sopàrem i també menjàrem pastís i brufàrem els deu anys, cantàrem les primeres cançons que vàrem aprendre quan començàrem l'Esplai, recordàrem moltes coses que havíem fet durant aquests anys, excursions, acampades, sobretot els campaments d'estiu. Passàrem una vetllada realment molt agradable.

Com veis, festa sí que n'hem feta, i encara no hem acabat. I com ens varen dir els pares i els antics monitors, per tornar-nos trobar tots junts i passar dos dies plegats, no havíem d'esperar deu anys, sinó que ho havíem de repetir cada any, cosa que els monitors ens apuntarem.

MOSTRA DE LA CANÇÓ INFANTIL I JUVENIL

El passat dia 6 de març tengué lloc a Palma la XVII Mostra de la Cançó Infantil i Juvenil. S'Estel no hi va faltar amb la cançó "I JA FA DEU ANYS...".

El diumenge dematí, ben prest, ens trobàrem a la plaça de l'Ajuntament dotze nins i nines del nostre club i els músics de Societat Anònima que ens havien d'acompanyar amb la cançó, partírem cap a Palma, ja que el dematí hi havia l'assaig general de sa Mostra.

A les quatre del capvespre arribà l'autocar amb els pares i nins que venien a animar aquest grupet que ens havia de representar. Al principi tot eren dubtes, de si sortiria bé, si els més petits quedarien aturats davant tanta multitud de gent. Però va ser tot un èxit, i els més petits més animats que mai, quan veien tots els pares i nins de l'esplai aixecats amb estels que feien passar de mà a mà i cantant la tornada de la cançó:

I JA FA DEU ANYS QUE VOLAM
CADA DIA MES AMUNT ANAM
PASSANT LA CORDA DE MÀ A MÀ
DEL MÉS PETIT FINS AL MÉS GRAN
I ESTAM CONTENTS I DIVERTITS
MENTRE ELS DIES VAN PASSANT
MOMENTS DE JOCS MOMENTS CANTANT
SEMPRE ENVOLTATS DE BONS AMICS.

El grup de Monitors.

VII GRAN TORNEIG DE LES BALEARS

S'ha va disputar el passat mes de febrer l'eliminatòria del tercer grup a MANCOR en el BAR CAS PUPUT. Aquest grup estava format per 4 parelles de Mancor (Bar Cas Puput-Bar Can Bernat) 6 parelles d'Inca, 6 parelles de Pollença i 4 parelles de Selva. Després de la primera ronda tots els pobles tenien representants. De Mancor passaren a la segona: Mateu Moranta-Simó Moranta (Bar Can Bernat), Tolo Mora-Pau Mateu (Bar Cas Puput), i quedaren eliminats a la primera ronda, Pep Mateu-José Mª Muñoz (Bar Can Bernat), Guillem Martorell-Francesc Pou (Bar Cas Puput). Aquesta ronda va ser fatal pels locals ja que els va tocar les parelles més difícils, les de Pollença. La partida de més espectacularitat i animació (els aficionats presents animaven i coreaven la parella local) va ser la jugada per Mateu Moranta-Simó Moranta contra Guillem Coll-Xim Càmara que arribaren després de més d'hora i mitja a un 2-2 i onze a deu bones en el darrer cantó i la sort va decidir, pels envits, el guanyador, gran partida més disputada que la final i molta espectacularitat.

La Final la disputaren:

Guillem Coll-Xim Càmara (Pollença) contra Bernat Llull-Llorenç Palou (Selva): Els primers dos cantons foren pels de Selva, el tercer cantó va ser pels de Pollença, però al final es va imposar un 3-1, favorable a Bernat Llull-Llorenç Palou que representaven el Bar El Parque de Selva on havien quedat en primer lloc.

Aquesta parella serà una de les 12 finalistes a disputar la fase final a Palma, recordar els premis:

1r premi	1.000.000 ptes
2n premi	250.000 ptes
als 10 finalistes....	50.000 ptes

Un viatge a París per a la millor parella femenina.

Miguel Vallori

Treballem per la justícia.

CÀRITAS

Col.labora

UN ARXIDUC A MALLORCA

L'arxiduc Lluís Salvador d'Habsburg-Lorena (Florència, 1847 - Brandeis an der Elbe, Bohèmia, 1915) era un il·lustre personatge de la casa imperial d'Àustria que acumula mèrits suficients per figurar a la nòmina dels mallorquins més destacats.

Sens dubte, fou un home en certa manera estrany i extravagant que no responia a les característiques de les persones de la seva posició. Pel fet de ser un home que tenia molt de temps per dedicar-se a les seves coses, fou un gran viatger i s'interessà en tot moment i a qualsevol lloc per la cultura, pel coneixement i per la ciència.

Una situació social de privilegi, i presumiblement una bona dosi de rebel·lia personal, li varen permetre dur a terme la seva gran dèria: viatjar i conèixer món. Però amb una característica essencial: alhora que ell coneixia, també donava a conèixer. Com que disposava de mitjans materials, des de molt jove pogué gaudir d'un iot de proporcions considerables, amb el qual navegà moltíssim per tota la mar Mediterrània i àdhuc arreu de tots els oceans.

De totes maneres, les anades i vingudes i el seu periple mediterrani es caracteritzaren per diverses aturades molt especials i per una predilecció per les illes. Així, l'any 1867, d'incògnit, arribava per primera vegada a les costes de Mallorca. Aquest contacte inicial es perllongà durant tres mesos, que foren suficients per despertar l'interès i simpatia per les nostres illes. Posteriorment, les Balears i sobretot Mallorca es convertiren en la seva llar durant un període de quaranta anys.

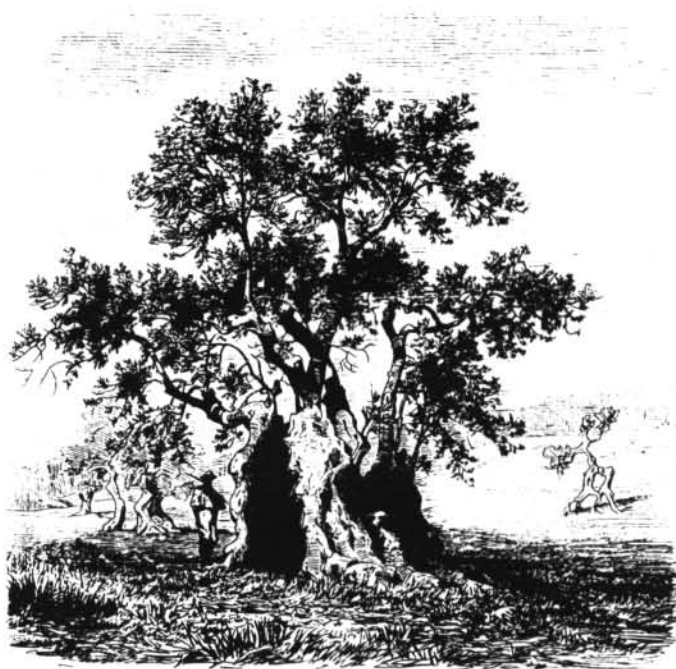
L'any 1871 tornava a Mallorca i el 1872 adquiria la seva primera propietat mallorquina, la finca de Miramar a Valldemossa. A partir d'aquest moment mai més no visqué allunyat de Mallorca, on hi passava llargues temporades, entre viatge i viatge. La relació amb la nostra terra i el llegat cultural que ens ha deixat l'han convertit en un personatge molt destacat a nivell local.

L'arxiduc s'identificà i connectà amb la terra i amb la gent. Sembla que conversava amb natura-

TAFONER MAJOR

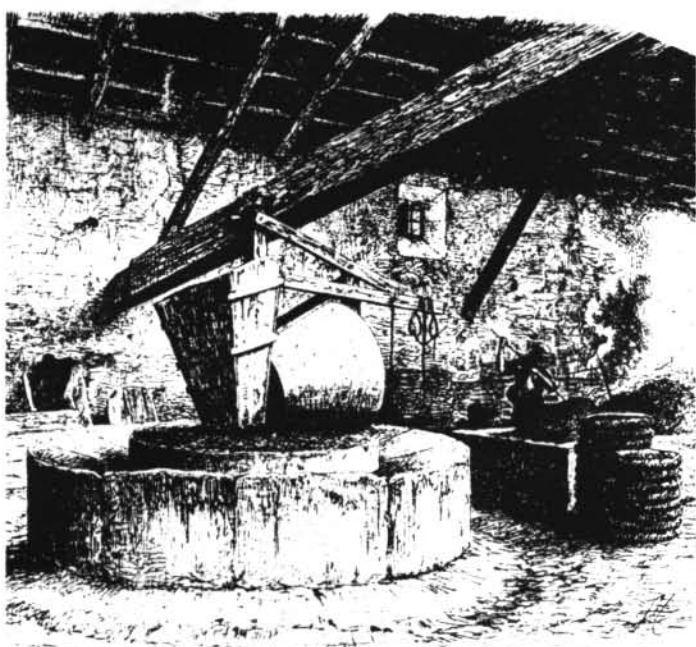
litat amb els pagesos i amb les pageses, la qual cosa es reflecteix en un ric anecdotari que encara és viu a determinades contrades de la Serra de Tramuntana. Ben aviat aprengué el català, idioma

S'OLIVERA DE SA POR

en el qual escriví algunes obres. La seva integració a la vida cultural local fou molt elevada. Els erudits i lletraferits de l'època li serviren d'informadors per a la seva obra i entrà en contacte amb els personatges intel·lectualment més rellevants.

Malgrat tot, el que és més important des del punt de vista cultural és que de tots els viatges que realitzava i dels llocs que coneixia l'arxiduc en deixava constància escrita. Per aquesta raó, la seva bibliografia abasta un centenar d'obres de major o menor extensió.

TRULL DE MASSANELLA

La gran majoria dels seus escrits tracten de les zones costaneres de la mar Mediterrània. Per citar alguns exemples, es poden esmentar la ciutat de Venècia i les costes i illes d'Itàlia, diferents ciutats i zones de Tunis, Líbia, Argèlia i de la costa nordafricana, molts d'indrets de la costa adriàtica, l'illa de Xipre, les descripcions del golf de Corint i de diverses illes gregues, o les monografies referides a l'arc litoral entre Egipte i Síria. Més enllà de la Mediterrània arribà a Califòrnia i a les llunyanes terres d'Austràlia i de Tasmània, i fins i tot realitzà una volta al món.

Com hem apuntat, el seu esperit aventurer mostrava una especial preferència pels espais insulars. A més de la seva obra sobre les illes

Balears, es poden citar els estudis de les illes Columbrets, de l'illa d'Alboran, o una important monografia de les illes Llíuri (la segona obra en importància de l'arxiduc).

Les Balears ocupen la major part de la seva producció que abasta els aspectes més diversos. Per exemple, publicà un estudi sobre els insectes de Balears, Rondalles de Mallorca, treballs sobre la llengua de les Balears, una guia de Miramar o un llibre dedicat a Catalina Homar (una pagesa per la qual sentia una especial debilitat).

Entre totes, la seva obra magna és el "Die Balearen in Wort und Bild geschildert" (Les Balears descrites per la paraula i la imatge) (1869-1891). Una voluminosa recopilació de dades que és la monografia més extensa sobre una regió del món publicada en tot el segle XIX. Fou escrita originàriament en alemany i ha estat més d'un segle a ser traduïda íntegrament al castellà.

Amb l'ajut de nombrosos col·laboradors locals, a partir d'un qüestionari elaborat per ell mateix, realitzà una exhaustiva tasta de documentació i de recerca. El mecenatge i la coordinació de l'arxiduc possibilitaren l'execució del major recull d'informació sobre les illes Balears de la segona meitat del segle XIX. Hom pot dir que no deixà gairebé cap racó sense visitar ni cap tema sense tocar. El "Die Balearen" és una referència obligada per a qualsevol estudi sobre les illes Balears.

En la mesura en què l'obra i la personalitat de l'arxiduc sigui coneguda a les illes Balears potser ens coneixerem millor a nosaltres mateixos. Es tracta d'una persona captivada per la nostra terra. Una terra que ell estimà i, essent un senyor que havia vingut de fora, s'identificà amb els nostres avantpassats. A causa del seu interès científic i dels seus coneixements ens ha deixat una obra escrita que, avui en dia, ens ajuda a conèixer com era la societat i les illes de la segona meitat del segle passat. Una obra que és també útil per aprofundir o recuperar una part de les nostres arrels.

Antoni Ginard Bujosa
Francesca Vives Amer

L'ESCOLANIA DE LLUC I EL SEU TARANNÀ

Dos mots d'història

De tots és ben conegut el tarannà especial dels al·lots blaus de Lluç. Sens dubte l'Escolania de Lluç és una de les institucions més antigues de Mallorca. Les referències històriques que avui disposam ens fan saltar al s. XV. Gràcies a aquestes dades ens assebeitem que un minyó de Lluç, en Pere Garí, el 1485, arribà a ser prevere, després d'haver estudiat al Santuari.

Entrats en el s. XVI són abundants les notícies sobre l'ensenyament musical i literari rebut pels escolans de Lluç, a qui amb el pas del temps, el nostre poble els anomenà blauets per les característiques del seu vestit: blau i blanc.

Personatges il·lustres com Llorenç Riber i altres anaren forjant la seva personalitat i el seu tarannà culte i religiós a l'escolania. Durant molts anys, també en el dia d'avui, el Santuari de Lluç ha estat una fita que ha enlluernat molts d'homes i dones que han estimat i continuen estimant la nostra cultura, la nostra fe i el nostre ser com a poble mallorquí.

L'Escolania i el cant

Al segle XVI ja trobam indicis dels primers escolanets de Lluç. Però fou el 1531 quan el Papa Climent VII atorgà una butlla en la qual aprovava uns estatuts que redactà el Prior Vaquer on s'establí els "al·lots blaus" perquè, com es feia a Montserrat, cantassin Missa a Nostra Senyora de Lluç.

Aquests minyons foren educats en un aprenentatge musical tal que posteriorment, alguns d'ells esdevingueren veritablement homes importants en el camp de la música.

La música, des de sempre, ha estat la senyera que ha onejat amb més força i ha esdevingut el tret que ha caracteritzat els nins de Lluç, atès que la tasca més important dels blauets de Lluç és la de cantar a la Mare de Déu en nom de tot el poble de Mallorca.

També avui, els nins blaus, dues vegades cada dia, una el matí i l'altra

l'horabaixa, s'afanyen per harmonitzar i elevar les seves veus cap al cel per pregar per a tots les homes de bona voluntat.

A aquesta Santa Casa arriben peregrins de totes les contrades del món per veure i sentir els al·lots blaus de Lluç. De vegades alguns d'ells, després d'escoltar les seves veus angelicals, queden boca-badats i se'n meravellen.

Un dels jorns en què els cants dels blauets té més força és el dia de matines. El nostre il·lustre Llorenç Riber, ja esmentat anteriorment, en la seva obra "La minyonia d'un infant orat", ens diu: "*Les matines de Lluç són famoses per tot Mallorca. Cantades per les veus blanques dels escolans, tenen un infantivol encís que no desdiu gens ni de la nit ni del misteri*". Tanmateix el Nadal de Lluç té una especial significació. Les veus timbrades i brillants de la Sibilla i l'Àngel fan que tot l'ambient resta en una pau serena i sincera. Seguint Mossèn Riber: "*Avui sí que ens cal vetlar fins a mitjanit. Hem d'esperar que davalli la Rosada del cel i que pugi el Fruit de la terra. Hem d'esperar el càntic dels àngels i la meravella dels pastors. I tot això es compleix en punt de mitjanit*".

L'Escolania de Lluç al llarg dels quasi cinc-cents anys de la seva història, s'ha esmerçat a educar musicalment els blauets. Així doncs, no s'ha de trobar gens estrany que dels al·lots blaus de Lluç, que tant s'han afanyat en l'estudi i el cant coral, després de deixar el Santuari corrin el bell camí

de la música. Són molts els músics que començaren a cantar i a entonar les primeres notes musicals al costat de la Moreneta. I avui, llueixen el color blau i blanc dels seus vestits en el seu cor i el seus llavis, entonant himnes d'acció de gràcies per totes les contrades del món. Són molts els antics blauets que tenen una responsabilitat en el camp de la direcció coral, direcció orquestral, professors de música i instruments, etc. Lluc i l'Escolania, a més a més de ser la font on el poble mallorquí ha abeurat la seva espiritualitat religiosa i la seva identitat com a poble, possibilita una acurada educació musical, sense oblidar l'educació humanista pròpia de cada escola confessional.

L'Escolania avui

El col·legi "Escolania de Lluc" està format per 52 al·lots d'entre 8-14 anys d'edat de diversos indrets de l'illa. A l'escola de Lluc es continua treballant per formar i educar els homes de demà. Homes que estimin la nostra llengua, cultura, religió, tradicions, etc. en definitiva, el nostre tarannà com a poble.

En aquesta institució, que sens dubte és la més antiga de Mallorca, no fa gaire celebrarem els cent anys de l'ensenyament secundari, no cal dir que la llengua vehicular és el català. Per espai de molts anys l'Escolania fou pionera en l'ensenyament en català, fins a tal punt que influí fortament a la resta de les escoles de Mallorca. Avui, moltes escoles de l'illa, no totes malauradament, fan tot l'aprenentatge o part d'ell en català.

Els blauets no sols estimen la nostra llengua, sinó que la volem aprendre a escriure i parlar bé. És curiós veure com entre ells es corregeixen els barbarismes i les paraules mal emprades.

L'Escolania, en el decurs de la seva història, ha passat per diverses èpoques. En algunes ocasions ha viscut moments d'una gran bonança, són les èpoques de les gran llums, mentre que altres moments han estat de gran desencant, però mai no s'ha perdut la confiança i l'esperança amb qui és el model de la perfecta cristiana: la Mare de

Déu, a ella li canten i preguen cada dia els nins blaus de Lluc.

Actualment l'edifici de l'Escolania està en un període de remodelació de la seva infraestructura per tal de donar millor qualitat a la tasca educativa. Les velles instal·lacions han estat destruïdes per tal d'edificar-ne unes de noves que ofereixin un millor rendiment escolar tant a nivell acadèmic com a nivell musical.

Esperam que ben prest puguem estrenar el nou edifici dedicat exclusivament a l'Escolania. Entre d'altres es destinaran espais per habitar un gimnàs, sala d'activitats del temps lliure, una aula d'idiomes, aula d'informàtica, laboratori, aules de música insonoritzades per a l'estudi d'algun instrument. Actualment a l'Escolania es poden estudiar: violí, piano i flauta travessera. No hi mancaran, com és de suposar, les aules destinades a classes de la formació acadèmica. En un futur no tan immediat es durà a terme una segona fase de la nova remodelació i es construïran els nous dormitoris en els quals cada dos o tres nins disposaran de la seva cambra dormitori, afavorint així la intimitat entre els blauets.

Altres novetats que cal esmentar, són els nous professionals que s'han incorporat a l'equip que treballa directament en la formació dels blauets, entre d'ells un monitor de tallers extraescolars, una orientadora sicopedagògica i un nou director de música. Durant quasi tres dècades el P. Palou tengué cura de les tendres veus. Ara el substitueixen D. Baltasar Bibiloni, ajudat del P. Llorenç Caldentey: Ells són els que donen un nou caire musical a l'Escolania.

Finalment dir que per les persones que estiguin interessades a tenir un fill seu blauet, informar-los que ja s'han iniciat les inscripcions per a l nou curs. Durant aquests mesos s'establiran períodes de proves per tal de seleccionar els nins que el curs vinent seran els qui formaran part de l'escola més antiga de Mallorca.

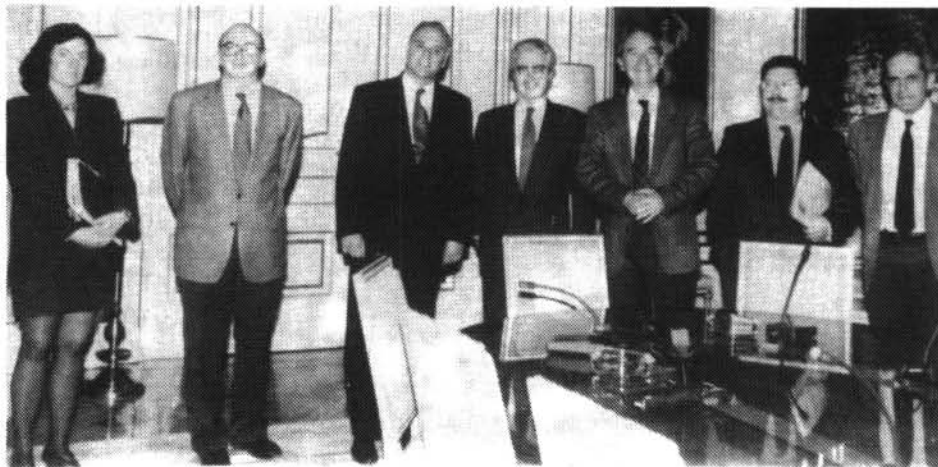
P. Miquel Mascaró, M.SS.CC.
(Responsable de l'Escolania)

COMPETÈNCIES EDUCATIVES

Hem rebut el següent escrit del Gabinet de Premsa de la Conselleria de Cultura, Educació i Esports del Govern Balear. Per la seva transcendència futura del nostre poble, de molt bon gust publicam a la nostra revista.

EL MINISTERI D'EDUCACIÓ I CIÈNCIA TINDRÀ EN COMPTE EL PLA DE NOVES INFRAESTRUCTURES I LA SEVA DOTACIÓ ECONÒMICA EN EL TRASPÀS DE LES COMPETÈNCIES UNIVERSITÀRIES.

El conseller de Cultura, Educació i Esports, Bartomeu Rotger i el Ministre d'Educació i Ciència, Gustavo Suárez Pertierra amb els Secretaris d'Estat de l'Administració Central.

Les competències educatives en matèria universitària arribaran a les Illes Balears entre l'1 de juliol de 1994 i l'1 de gener de 1995, tal com s'acordà en la reunió que dia 7 de febrer mantingueren Bartomeu Rotger Amengual, conseller de Cultura, Educació i Esports del Govern Balear, i el ministre d'Educació i Ciència, Gustavo Suárez Pertierra, a la seu del Ministeri d'Educació i Ciència, a Madrid. La necessitat de dotar la Universitat de les Illes de noves infraestructures, amb l'objectiu de modernitzar-la i adequar-la a les exigències actuals, i la possibilitat que el Govern Balear assumeixi la totalitat de les competències educatives l'any 1997, foren alguns dels temes més importants que es tractaren en la reunió. En aquest encontre, també hi assistiren Jaume Casanovas, director general d'educació, Concepció Sartorio, secretària general tècnica de la Conselleria de Cultura, Educació i esports, i tots els secretaris d'Estat de l'Administració central.

En el decurs d'aquesta reunió, el conseller de Cultura, Educació i Esports, Bartomeu Rotger manifestà al ministre la necessitat d'una transferència competencial que consideri el fet que la Universitat de les Illes Balears és una institució en creixement, encara que no consolidada des del punt de vista de la seva infraestructura. En aquest sentit, la Conselleria de Cultura, Educació i Esports ha sol·licitat al Ministeri d'Educació que

es comprometi al finançament d'aquest pla de noves infraestructures, el que suposa un increment del pressupost destinat a la nostra Universitat en 3000 milions sobre el pressupost actual.

En concret, els projectes prevists són la construcció d'un segon multiaulari, una altra biblioteca i un paranímf, adequats a les necessitats de la institució i que resoldran els actuals problemes de manca d'espai. L'edificació d'un centre d'investigació tecnològica i un pla de zona esportiva s'inclouen també dins aquesta mateixa proposta.

El projecte d'un segon multiaulari, juntament amb el primer, les obres del qual començaran ben aviat, finançades pel Ministeri d'Educació i Ciència, constitueixen una dotació en infraestructura molt important per al desenvolupament i la recerca a la Universitat de la nostra Comunitat. En aquest sentit, també s'ha plantejat la necessitat d'incrementar els fons del I+D, especialment a través d'una territorialització de les inversions en infraestructura.

El traspàs de les competències de la resta del sistema educatiu es durà a terme entre 1996 i 1999. Segons Bartomeu Rotger, la nostra Comunitat Autònoma gaudirà de la totalitat de les competències educatives l'any 1996 i com a màxim al 97, si existeix acord entre les administracions

central i autonòmica.

D'aquesta manera, el ministre d'Educació i Ciència ha proposat la signatura d'un conveni de col·laboració entre l'Administració central i el Govern Balear, amb la finalitat d'actuar coordinadament durant el període de traspàs de totes les competències. Aquest conveni estableix la creació d'una comissió bilateral que es reunirà per primera vegada a partir del 15 de març, adreçada a l'intercanvi d'informació i a l'estudi de propostes sobre la planificació dels centres, l'oferta de l'ensenyament, inclosa la formació professional i sobre la incorporació al currículum de les especificitats de la nostra Comunitat Autònoma. La comissió bilateral serà presidida pel secretari d'Estat d'Educació, Álvaro Marchesi i el conseller de Cultura, Educació i esports del Govern Balear, Bartomeu Rotger.

El conseller de Cultura, Educació i esports va sol·licitar al Ministeri la construcció d'una nova

seu de la Conselleria d'Educació a la nostra Comunitat Autònoma, per a la qual el Govern Balear cedirà un solar. Aquesta Conselleria, quan disposi de la totalitat de les competències educatives, tindrà un pressupost molt important, proporcional als 9000 treballadors que l'administració central traspasarà a l'Administració autonòmica i als 152000 estudiants que actualment hi ha a la nostra Comunitat Autònoma.

La construcció d'una unitat pont de transferències, integrada per funcionaris del Ministeri d'Educació i ciència que treballin conjuntament amb els funcionaris de la nostra Comunitat Autònoma en el procés del traspàs, la necessitat de participar en l'elaboració del mapa escolar, en la formació del professorat i en l'elaboració d'un projecte educatiu propi, especialment adaptat a la llengua, la cultura i el medi ambient de les Illes Balears són altres dels temes tractats en aquesta reunió.

EL FUTBOL

AMB EL MONTAURA A PRIMERA REGIONAL O SEGONA REGIONAL

Després d'haver jugat el segon terç de la lliga el CD MONTAURA anava envelopat cap a la primera regional però els darrers partits ha caigut en picat cap a la 2ª Regional. En els primers 20 partits disputats 15 gols en contra, i només en els 4 darrers 16 gols en contra. Tots ens feim la mateixa pregunta: Volem pujar a 1ª Regional?. De les dues places d'ascens una és per el líder CASA MISS i l'altra per ¿...?, esperem recuperar els lesionats i sancionats per afrontar el darrer terç de la lliga.

ELS RESULTATS D'AQUEST TRIMESTRE:

MONTAURA 2 SON CLADERA 1

MONTAURA	2	VALLDEMOSSA	0
COLÒNIA	1	MONTAURA	3
LLOSETENSE	0	MONTAURA	1
MONTAURA	3	CAMPANET	1
CASA MISS	0	MONTAURA	0
MONTAURA	4	CAS CONCOS	0
ALQUERIA	3	MONTAURA	2
MONTAURA	4	PORTO COLOM	2
S'HORTA	9	MONTAURA	1
MONTAURA	2	SANT JORDI	4

Classificació

1. CASA MISS	43 + 20
2. SANT JORDI	33 + 9
3. MONTAURA	32 + 6
4. COLÒNIA	30 + 6
5. PL. CALVIÀ	28 + 6
6. HORTA	27 + 5

Estadística

	J	G	E	P	CF	CC	PTS
A Casa	13	11	1	1	39	11	23
A Fora	11	4	1	6	13	20	9

Goletjadors

1. Pep Mateu	11	gols
2. M. Luis Mora	...	10	gols
3. Estrany	7	"
4. Arrom	7	gols
5. Moreno	5	"
6. M. Mora	2	"
7. Segarra	2	"
8. J. M ^a Muñoz	2	"
9. Julio	2	"
10. Escudero	2	"
11. Ripoll	1	"
12. Gori	1	"

Partits pendants

10/04	Sa Vileta-Montaura
17/04	Montaura-Bunyola
24/04	Pl. Calvià-Montaura
01/05	Montaura-Santa Maria
08/05	Llubí-Montaura
15/05	-- Descans --
22/05	Son Cladera-Montaura
29/05	Valldemossa-Montaura
05/06	Montaura-Colònia

MONTAURA CADETS

Bona segona volta la realitzada fins al moment, creim que els jugadors es van acoblant en aquesta nova categoria, després d'una irregular primera volta, on la mala sort i la falta de veterania es notà en molts de partits. Molta entrega per part dels entrenadors PERE LLABRÉS I JAUME MAURA per aconseguir un bon equip de cara a la venidera temporada 94/95.

Els resultats:

MONTAURA	4	SOLEDAT	1
LLOSETENSE	3	MONTAURA	1
BÚGER	0	MONTAURA	0
MONTAURA	0	SINEU	4
SALLISTA AT.	1	MONTAURA	0
MONTAURA	2	STA. MARIA	1
XILVAR	3	MONTAURA	1

MONTAURA	2	ALARÓ	2
J. BUNYOLA	2	MONTAURA	1
MONTAURA	5	BINISALEM	3

Classificació

1. SINEU	55	Pts.
2. XILVAR	48	"
3. J. BUNYOLA	40	"
4. BÚGER	38	"
5. SALLISTA AT.	33	"
6. PTO. POLLENSA	33	"
7. BINISALEM	..	29	"
8. AT. ALARÓ	...	28	"
9. SANT MARÇAL	..	28	"
10. LLOSETENSE	..	28	"
11. MONTAURA	24	"
12. SOLEDAT	23	"
13. STA. MARIA	..	21	"
14. BTO. RAMON LLULL	...	19	"
15. SANCELLES	...	0	"

Goletjadors

1. ALBERTO	16	Gols
2. JANER	8	"
3. SOLIVELLAS	.	6	"
4. PIZÀ	5	"
5. KIKO	4	"
6. RIBOT	2	"
7. JOSÉ MARI	..	1	"
8. MAURA	1	"
9. FONTANET	...	1	"

MONTAURA INFANTIL

Acabada la lliga en aquesta categoria el MONTAURA ha aconseguit un meritori 5è lloc a la taula classificatoria, creim que per ser el primer any de jugar junts els al·lots han fet una gran campanya. Enhorabona als jugadors i entrenadors.

Resultats

MONTAURA	4	SINEU	1
SALLISTA AT.	2	MONTAURA	4
MONTAURA	3	CONSELL	3
BUNYOLA	4	MONTAURA	1
MONTAURA	3	C. PASTILLA	3
BTO. R. LLULL	3	MONTAURA	2
COLLERENSE	2	MONTAURA	0
MONTAURA	1	XILVAR	4
STA. MARIA	9	MONTAURA	1

Classificació

1. BUNYOLA	45	punts
------------	-------	----	-------

2. STA. MARIA	41	"
3. XILVAR	31	"
4. CAN PASTILLA	27	"
5. MONTAURA	23	"
6. SALLISTA AT.	23	"
7. CONSELL	22	"
8. SINEU	18	"
9. COLLERENSE	12	punts
10. BEATO	10	"

Goletjadors

1. German	15	gols
2. Muñoz	13	"
3. Llabrés	3	"
4. José Maria	3	"
5. J. Carlos	3	"
6. Martí Perelló	1	"
7. David Gálvez	1	"
8. David	1	"
9. J.L.López	1	"

ÉS NOTÍCIA: El C.D. MONTAURA INFANTIL ha estat convidat pel J. SALLISTA per disputar el Xè TORNEIG CIUTAT D'INCA en memorial MATEO MAURA que es disputa en aquestes festes de Pasqua, amb els següents equips participants: J. Sallista - Binissalem - Campanet - Montaura - Bansander - Sallista At.

MONTAURA BENJAMÍ

A pesar del resultats creim que la campanya realitzada per l'equip en aquesta temporada ha estat positiva perquè s'ha fet una laboriosa i bona feina per els entrenadors (que han posat paciència, ganes, i un poc més). Esperam i creim que l'any que ve es veurà a la categoria infantil ja que en pugen vuit d'al.lots. Els jugadors han començat de baix de tot, no havien jugat mai a competició i des d'aquí volem donar-los l'enhorabona a jugadors, en Vicenç Moranta i Toni Estrany per la seva entrega.

Resultats

MONTAURA 2 XILVAR 6

Per primera vegada a la lliga es marcaven dos gols. Va debutar en Joan Negre de porter.

BUNYOLA 5 MONTAURA 0

Bon partit. La segona part només s'encaixà un gol.

MONTAURA 1 BINISSALEM 7

Es va marcar un altre gol. Partit de molta duresa per part de l'adversari.

LLOSETENSE 12 MONTAURA 0

A pesar de la panera l'àrbitre va concedir un gol al rival marcat amb les dues mans.

MONTAURA 0 J. SALLISTA 8

Partit davant el líder del grup, tothom pensava amb la goletjada. El rival va sortir decebut.

MONTAURA 1 POBLENSE 5

El Montaura aconseguí superar el 0-1 en contra a la primera part 1-1. A la segona el poblense va ser molt superior.

STA. MARIA 10 MONTAURA 0

Es varen desaprofitar moltes ocasions per marcar. El Sta. Maria era molt més equip.

Goletjadors

1. Toni Ribot	3	gols
2. J. F. Capitan	3	"
3. Felip	2	"
4. Macià Sastre	2	"
5. Juan Ramón	1	"

RESULTATS LLIGA CONSOLACIÓ

MONTAURA	0	SINEU	5
CAMPANET	5	MONTAURA	2
XILVAR	5	MONTAURA	3
MONTAURA	0	ALCÚDIA	5

Encara no s'ha sumat cap punt, però s'ha progressat molt. Equips com el Xilvar, que al principi de lliga eren molt superiors, de cada vegada que jugam contra ells, ens marquen menys gols, el resultat es apretat.

Miguel Vallori Mateu.

RACÓ DE CUINA

Ja hem passat les festes de Pasqua i esperam que les panades i robiols us hagin sortit d'allò més bo, i, el que és més important, que no us hagin fet mal.

Creiem que per desembafar-nos de tanta carn com s'ha menjat aquests dies (freixura, xot, panades ...), no estaria malament que les receptes d'avui tinguessin com a principal ingredient el peix. Cal tenir en compte que ara és una bona època per adquirir-lo, ja que els preus no són tan prohibitius com a l'estiu, i la qualitat és excel·lent.

Anem, idò, per feina, i davantal posat i ben arromangats comencem a fer:

ARRÒS NEGRE.

Ingredients:

- 600 gr. de sipions.
- 500 gr d'arròs.
- 2 cebes
- 4 tomàtiques madures.
- 3 pebres vermells.
- 4 grans d'all.
- 2 dl. d'oli.
- 1.250 cc. d'aigua.
- sal.

Es capolen les cebes i es posen dins d'una greixonera amb l'oli calent; es deixen sofregir a foc suau i s'hi afegeix dos grans d'all tallats ben menuts, els pebres tallats a daus petits i els sipions sencers; es remena tot i es deixa sofregir. Es pelen les tomàtiques se'ls treuen les llavors, es tallen petites i s'afegeixen a la greixonera.

Mentre es va fent el sofregit, els sipions desprenen la tinta i el conjunt es va enfosquint.

Quan ja és cuit s'hi aboca l'arròs, es remena i s'hi afegeix l'aigua bullent.

Es deixa coure tot uns vint minuts a foc suau i, per últim, s'hi posen dos grans d'all picats

i es posa a punt de sal.

RAP AMB ALLIOLI I GAMBES

Ingredients:

- 1.200 kg. de rap.
- 250 gr. de gambes.
- 300 gr. de patates.
- 100 gr. de farina.
- 3 dl. d'oli.
- 3 grans d'all.
- sal.
- Verdura per al brou de peix.

Es neteja el rap, s'hi treuen les espines, es treu el cap a les gambes i es pelen.

Amb les espines, els caps i la verdura es fa un brou de peix.

Amb la meitat d'oli es fregeix el rap, tallat a rodanxes, salat i enfarinat. Una vegada fregit es col·loca dins d'una greixonera plana; es fa el mateix amb les gambes i es posen damunt del rap.

Les patates es tallen a rodanxes, es bullen i es posen entre el peix.

Amb el brou es banya el conjunt i després es posa la greixonera al forn, a 180 graus uns deu minuts.

Amb la resta d'oli i els alls es fa un allioli que s'ha d'aclarir amb un poquet de brou.

S'escampa l'allioli per sobre del peix i es torna a posar la greixonera dins el forn perquè es gratini i prengui un color ben enrossit i ja es pot servir ben calent.

PASTÍS DE LLIMONA

Ingredients:

Pasta brisa dolça:

- 150 gr. de farina.
- 75 gr. de mantega.
- 50 gr. de sucre.

- 1 ou.
- - ralladura de llimona.
- - sal.

Crema:

- 200 gr. de sucre.
- 75 gr. de mantega.
- 10 gr. de fècula (Maizena).
- 50 gr. de sucre pols.
- 4 ous.
- 1'5 dl. de suc de llimona.
- 1 pell de llimona rallada.

Pasta brisa: Es fa un muntet amb la farina i al centre s'hi mesclen la resta dels ingredients; es treballa fins que la pasta quedi compacta.

Es reserva la pasta tapada i a lloc sec una estona; després s'estén amb un aprimador i es folra un motlo d'aro desmuntable, ben engreixat i enfarinat.

Crema de llimona: Dins d'una cassola baixa s'hi mesclen el sucre, tres ous sencers i un vermell, la fècula, el suc de llimona i la ralladura, seguint aquest ordre; a foc fluix se li dona un bull (cal remenar-ho molt bé); es deixa refredar uns minuts i s'hi afegeix la mantega.

Es cou primer, al forn, la pasta tota sola, ben punxada amb una forqueta; quan és cuïta s'hi aboca per damunt la crema, s'empolsa amb sucre molt i es torna a posar al forn uns cinc

minuts, fins que sigui daurada.

Es pot acabar cobrint-la amb el blanc d'ou pujat.

Bé, creiem que aquestes receptes us poden anar prou bé i no són gaire complicades, així que Bon profit!.

I ara anem a fer un poc de **NORMALITZACIÓ LINGÜÍSTICA**; durant uns quants números d'aquesta Revista ens dedicarem a un tema on creiem que hi ha introduït gran quantitat de **barbarismes** i que és:

VOCABULARI D'UTILLATGE DE CUINA

- Agulla d'enllardar - Aguja de metxar
- Escumadora/bromadora - Espumadera
- Broqueta - Brocheta/pincho
- Buidador de pomes - Descorazonador de manzanas
- Capolador - Triturador
- Cullerot - Cucharon
- Cobertora - Tapadora
- Colador xinès - Colador chino
- Aprimador/corró - Rodillo
- Cullera de fusta - Cuchara de palo
- Destral - Hacha
- Escuradents - Palillo
- Espinyolador - Deshuesador

Pere Massutí i Esperança Ramis

EL Càncer ES CURA MÉS CADA DIA

DIAGNÒSTIC PRECOÇ

Per aconseguir-ho són indispensables el diagnòstic precoç i un tractament adequat. Existeixen cinc localitzacions fàcils de detectar: mama, cos uterí (endometri), coll uterí (cèrvix), còlon i recte i zona oto-rino-laringològica.

Us preg que formalitzeu la meua inscripció com a SOCI PROTECTOR d'aquesta associació (A.E.C.C.)

LLINATGES NOM

ADREÇA TEL

Quota anual: INDIVIDUAL: Des de 1.000 ptes. Que pagaré (1)

EMPRESA: Des de 5.000 ptes.

Domiciliació a (Caixa o Banc): C./c.

..... d de 199

Firma,

Ajuda'ns a ajudar-te

JUNTA DE BALEARS

informació: ASSOCIACIÓ ESPANYOLA CONTRA EL Càncer, JUNTA DE BALEARS
C/. Sant Ignasi, 77 - A • Tel. 244000 • Palma

Imatges d'ahir

Al comentar fotografies de la dècada dels quaranta, que hem reproduït a aquesta secció, hem incidit en subratllar la penúria i les dificultats de tota casta que portà la post-guerra civil. Però això és relatiu perquè els qui durant aquells anys es trobaven en les dorades edats de l'adolescència o de la joventut, segur que recorden aquella època com la més meravellosa de la seva vida. I sinó que he preguntin a aquest grup que per la tardor de 1942 es trobava per les planures de Lluçmajor collint ametlles. Aprofitant la presència d'un retratista ambulant, que havia anat a fer negoci a les famoses fires llucmajoreres, es feren aquest "retrato" de mariners de terra ferma per tenir un record de la jornada.

Els retratats són, d'esquerra a dreta, Bernat Gual "Gros", Catalina Arrom "Can Ramon", Jerònima Gelabert "Can Joan d'Inca", Francisca Arrom "Can Ramon", Antònia Martí "Ferragueta", Margalida Solivellas "Moreneta" i Magdalena Amer de "Ca s'Ullot".

En Biel de Son Nadal.